

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03457

MIRELE UN IRE FRAYND

Sarah L. Liebert

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שרה ל. ליבערט

מיר דענען

און אירע פריינד

און אנדערע מעשיות

אילוסטרירט פון

מאָשע פישער

ארויסגעגעבן פון פארלאג

אײטשע װױ בידערמאן

ניו-יארק, נ. י.

MIRELE AND HER FRIENDS
and Other Stories

By

SARAH L. LIEBERT

Illustrated by
MASHA FISHER

Copyright 1952 by
SARAH L. LIEBERT
New York, N. Y.

Designed by J. Kaminsky
Art Printing, New York, N. Y.

Published by
I. W. Biderman's Book Store
New York, N. Y.

Printed in U.S.A.

דאס קראנקע הינדעלע

מ"ד פוקס, א פארמער ניט ווייט פון באסטאן, האט א קליין, מיידעלע. דאס מיידעלע האט בלאנדע גע-לאקטע האר, גרויסע בלאע אויגן און ווייסע ציינדעלעך. דאס מיידעלע הייסט מירעלע. מירעלע האט זייער ליב די גענדז, אינדיקעס און הינער אויף איר פאטערס פארם.

יעדן אין דער פרי טוט זיך מירעלע אן א לאנגן ברייטן פארטעך — איר מאמעס א פארטעך. אין פארטעך לייגט זי אריין געלע טרוקענע קערנער און גייט מיט איר פאטער צו די גענדז, אינדיקעס און הינער. ווען מ"ד פוקס און מירל קומען ארויס אין הויף הערן זיי שוין דאס געפילדער פון די עופות.

— „דו הערסט, דו הערסט?“ — זאגט מ"ד פוקס צו מירעלען, — „דאס זאגן זיי אונדז גוט-מארגן.“
מירעלע ווערט פריילעך און רופט אויס:

— „גוט-מארגן, ליבע גענדז! גוט-מארגן, ליבע אינדיקעס! און גוט-מארגן, טייערע הינער און הענ-דעלעך!“

מ"ד פוקס שליסט אויף די טיר פון דער שטייג וואו עס געפינען זיך די גענדז. די טיר עפנט זיך אויף און אלע גענדז קומען צולויפן. מירעלע שטופט זיך דורך דער סטאדע גענדז וועלכע צופן זי ביים קלייד. איין גאנדז, מיט א לאנגן, ווייסן האלדז און א רויטן שנאבל, צופט מירעלען בני דער האנט, דאס קושט זי מירעלען און זאגט מיט איר הייזעריקן ס-ס-ס-ס-ס: „גיכער, מיר ווילן אַנבייסן.“

אבער דאס קליינע מיידעלע מיטן לאנגן, ברייטן

פארמעך אינעם זיך ניט. פאמעלעך גייט זי צו צו דער
גרויסער בלעכענער שיסל, פילט עס אן מיט געלע,
טרוקענע קערנער און זאגט:

— „נאט אייך, עסט און מאכט ניט קיין געפיל-
דער.“

די גענרז ציען אויס זייערע לאנגע העלדזער און
שרייען אויס: „ס-ס-ס-ס!“

מירעלע זאגט, אז דער ס-ס-ס-ס מיינט: „מיר
דאנקען דיר, מיידעלע.“

מ״ר פוקס פילט אן די שיסל ביז צום ראנד מיט
קארן, גיסט אריין פריש וואסער אין דעם אייזערנעם
עמער און נעמט מירעלעס האנט און זאגט:

— „קום, טאכטער, צו די אינדיקעס.“
מ״ר פוקס עפנט אויף די טיר פון דער שטייג, וואו
די אינדיקעס געפינען זיך, אלע אינדיקעס קומען צו-
לויפן צו דער טיר. זיי בלאזן זיך אן און לאזן אראפ זייע-
רע גרויסע פליגל מיט די בלוי-גרינע פעדערן און שרייען
אויס:

„האלדער! האלדער! האלדער!“
— „גוט-מארגן! גוט-מארגן!“ — ענטפערט מי-

רעלע, — „איך ווייס וואס איר ווילט. איר ווילט קארן,
קארן. נאט אייך, עסט און האלדערט ניט מער.“

די אינדיקעס בלאזן זיך אבער שטארק. דער קאם
פון דעם גרעסטן אינדיק איז רויט ווי פלייער. ער ציט
אויס זיין האלדז און זאגט ווי ער קען נאר און רופט
אויס:

„האלד-ד-ד-ד!“ אלע אינדיקעס העלפן אים אונ-
טער, „האלדער! האלדער! האלדער!“

באזארגט די אינדיקעס מיט עסן און טרינקען נעמט
מ״ר פוקס זיין מיידעלע און זיי גייען צו די הינער. ווי

נאָר זיי קומען צו דער הינערשטינג דערהערן זיי דאָס
קוואַקען פֿון די הינער און דאָס דינע געזאָנג, „פיו, פיו,
פיו“ פֿון די קליינע הינדעלעך. אין דער הינערשטינג
שטייען צוויי שיסלען, א גרויסע, פֿאַר די גרויסע הינער,
און א קליינע, פֿאַר די קליינע הינדעלעך.

מ״ר פֿוקס גייט צו צו דער גרויסער שיסל, און אלע
גרויסע הינער לויפֿן אים נאָך. מירעלע גייט צו צו דער
קליינער שיסל, און אלע קליינע הינדעלעך לויפֿן איר
נאָך. אלע גרויסע הינער זינען ווייס. אלע קליינע הינ-
דעלעך זינען געל. מירעלע ווייס און די קליינע הינדע-
לעך וועלן אויך האָבן ווייסע פֿעדערן, ווען זיי וועלן
ווערן גרויס.

די הינדעלעך עסן און מירעלע שטייט און קוקט
אויף זיי. פֿלוצלונג גיט מירעלע א געשריי:

— „טאַטע, טאַטע!“

מ״ר פֿוקס קומט צו א דערשראָקענער און פֿרעגט:

— „וואָס איז, טאַכטער?“

מירעלע ווייזט אָן אויף א קליין, געל הינדעלע וואָס
שטייט אויף איין פֿיסל און זי זאָגט וויינענדיק:

— „זע, זע, טאַטע, דאָס הינדעלע האָט נאָר איין

פֿיסל.“

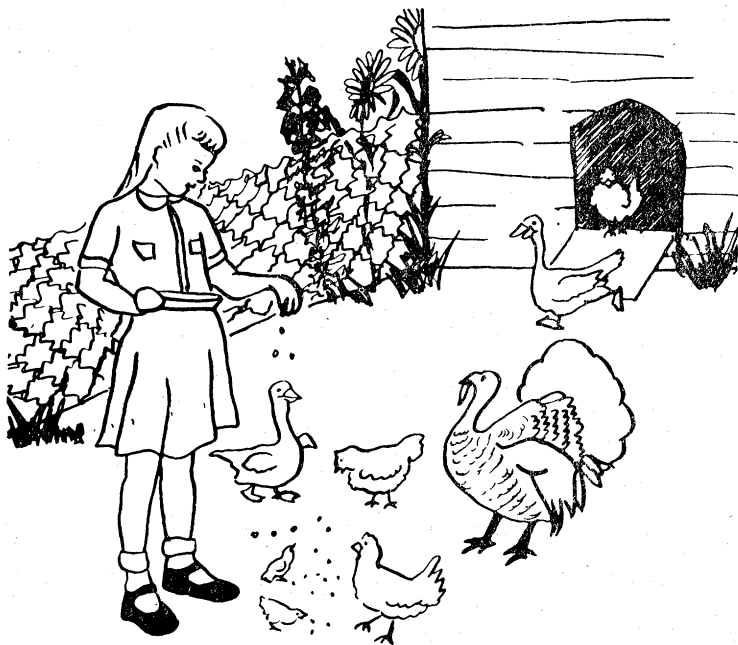
מ״ר פֿוקס גיט א מאַך מיט זיין גרויסער רויטער
האַנט. אלע הינדעלעך לויפֿן אוועק פֿון דער שיסל.

נאָר איין הינדעלע לויפֿט ניט, נאָר שפּרינגט אויף איין
פֿיסל. מ״ר פֿוקס נעמט דאָס הינדעלע וואָס שפּרינגט
אויף איין פֿיסל אין זיינע הענט. ער באַקוקט עס און
זאָגט:

— „דאָס הינדעלע האָט א געשוואַלן פֿיסל.“ דאָס

הינדעלע האָט באַקומען א בייס פֿון א פֿליג, ווייסטו נאָר
וואָס, מירעלע? נעם דאָס הינדעלע אַריין אין שטוב

און דו ווער דער הינדעלעס דאָקטער און קראַנקן־
 שוועסטער. אז דו וועסט דאָס הינדעלע געזונט מאַכן,
 וועסטו עס קריגן צו דיין געבוירנטאָג אין אַ חודש אַרום."
 מירעלע נעמט דאָס הינדעלע פֿון איר פֿאַטערס
 הענט, גיט עס אַ קוש און זאָגט:
 — „איך וועל עס געזונט מאַכן, איך וועל עס גע־
 זונט מאַכן. איך נעם מיין הינדעלע גלייך אין שטוב
 אַרײַן און ווער דעם הינדעלעס דאָקטער און קראַנקן־
 שוועסטער."

דער שפיטאל

מירעלע קומט אריין אין שטוב און וויינט דער
מאמען דאס קראנקע הינדעלע מיטן געשוואלן פֿיסל
און זאגט:

— „מאמע, דו ווייסט? איך בין איצט א דאקטער
און א קראנקן-שוועסטער. איך גיי היינט פֿון שטוב ניט
ארויס. זאג מיר, מאמע, וואָס זאל איך טאָן אַצינד?
איך וויל אויסהיילן מיין הינדעלעס וואונד.“
די מאמע באַקוקט דאָס פֿיסל און זאָגט:
— „געס אַ קליין שיסעלע און וואַש אָפּ דעם הינד-
דעלעס פֿיסעלע. און ברענג . . .“

מירעלע לאָזט דער מאמען ניט רעדן ווייטער און
זי רופֿט אויס:

— „איך ווייס, מאַ, איך ווייס וואָס צו טאָן. איך גע-
דענק ווי אזוי דו האָסט געוונט געמאכט אונדזער ברוי-
נעם הונט. מע דאַרף אָפּוואַשן דאָס פֿיסל מיט וואַרעמע
וואַסער און „וויטשהייל“, דערנאָך דאַרף מען באַ-
שמירן מיט אַ געלן זאַלב. און דערנאָך פֿאַרבאַנדאַזשירן
דאָס קראַנקע פֿיסל מיט אַ ווייסן ריינעם באַנדאַזש. יאָ,
מאמע, דאָס דאַרף איך באַלד טאָן, וועט זיך הינדעלעס
וואונד געשווינד אויסהיילן.“

די מאמע קוקט אויף מירעלען און זאָגט:

— „דאָס, קינד, דאַרף מען טאַקע טאָן צו ראַטעווען
דאָס הינדעלע. איך וועל עס אַבער טאָן אַליין, ווייל
דו ביסט נאָך צו קליין.“

אַבער מירעלע וויל גאַרניט הערן, זי צעוויינט זיך
און זאָגט:

— „איד וויל זיין א דאקטער און א קראנקן-שוועס-
טער. דו וועסט זען אז איד קען.“

געזאגט און געמאן. מירעלע לויפט אריין אין קיך
און נעמט א שיסעלע; זי לויפט אין באד-צימער און
נעמט פון דער מעדעצין-שאפקע א פלאש מיט „וויטש-
הייזל“, א סלויאקל מיט געלע זאלב, א שערעלע און
א לאנגן באנדאוש; זי לייגט די אלע זאכן אריין אין
דעם ברייטן פארטעך וואס זי טראגט. זי בלייבט שטיין
און קוקט זיך ארום. זי ווייס ניט וועלכן צימער זאל זי
מאכן פאר א שפיטאל.

אז זי איז א דאקטער און א קראנקן-שוועסטער,
דארף זי האבן א שפיטאל. מירעלע טראכט אבער ניט
לאנג. זי נעמט אלע זאכן צו זיך אין איר קליין צי-
מער.

זי גייט ארויס אין הויף. ברענגט אריין א קעסטל,
אין וועלכן מע פאקט אייער. מירעלע לייגט אריין אין
קעסטל א ביסל היי און שטעלט עס אוועק אין א ווינקל
פון צימער. לעבן קעסטל שטעלט מירעלע אוועק א
שטול. אויפן שטול שפרייט זי אויס א ווייסן ריינעם
האנטעך. מירעלע שטעלט אוועק אלע זאכן אויפן
שטול. זי קוקט זיך ארום און איז צופרידן פון איר
ארבעט.

אבער פלוצלונג ווערט מירעלע אומעטיק. זי דער-
זעט זיך אין שפיגל, זי גייט ניט אנגעמאן ניט ווי א
דאקטער און ניט ווי א קראנקן-שוועסטער, און זי זאגט
צו זיך:

— „איד בין דער דאקטער פון שפיטאל, דארף
איד אנטאן ווייסע הויזן און א ווייס רעקל, און דאס האב
איד ניט. בין איד די קראנקן-שוועסטער, דארף איד
אנטאן א ווייסן פארטעך און א ווייס הייבל אויפן קאפ,

און איך האָב ניט קיין הייבל, און דערצו ווי קען איך זיין
אי דער דאָקטער, אי די קראַנקן־שוועסטער? ווי אזוי
קאָן איך אַנטאָן הויזן, אַ ראַק, אַ פֿאַרטעד און אַ הייבל
אין דער זעלביקער צייט?

זי צעלאַכט זיך, לויפֿט צו צו דער מאַמען און פֿרעגט:
— מאַמע, ווי קאָן איך זיין דער דאָקטער און די
קראַנקן־שוועסטער אין דער זעלביקער צייט. דער דאָקט
טער דאַרף טראַגן הויזן און די קראַנקן־שוועסטער אַ
הייבל. און איך האָב ניט קיין הויזן און ניט קיין הייבל,
אַלץ וואָס איך האָב איז אַ ווייס קליידל און אַ ווייסן
פֿאַרטעד."

די מאַמע שמייכלט און זאָגט:

— „דו קענסט, מיין קינד, זיין ביידע זאכן אין דער
זעלביקער צייט. עס זיינען דאָ פֿרויען־דאָקטוירים. די
פֿרויען־דאָקטוירים טראַגן ניט קיין הויזן. זיי גייען אָבער
אַנגעטאָן אין ווייסן. דאָס, טאַכטער, קענסטו אויך באַ־
ווייזן. טו אַן דיין ווייס קליידל, און פֿון אַ נאָז־טיכל מאַך
זיך אויפֿן קאַפֿ אַ הייבל."

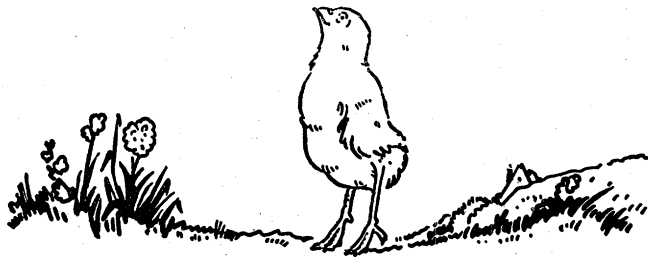
מירעלע הערט דאָס און שפּרינגט אונטער פֿאַר
פֿרייד. זי לויפֿט פֿון איין צימער אין צווייטן. אין איין
מינוט איז זי אַ דאָקטער און אַ קראַנקן־שוועסטער.

אויסגעפּוצט אין אַ ווייס קליידל און אויפֿן קאַפֿ אַ
הייבל, נעמט מירעלע דאָס קראַנקע הינדעלע און פֿאַ־
מעלעד און זייער פֿאַרזיכטיק באַדט זי דאָס גע־
שוואַלענע פּיסעלע, נאָכן באַרן באַשמירט מירעלע
דאָס פּיסעלע מיט זאַרב, פֿאַרבינדט עס אַרום מיט
אַ באַנדאָזש און לייגט עס אין קעסטל אַריין.

אַפּגעטאָן די אַרבעט, זעצט זיך מירעלע אוועק אויף
אַ נידעריק בענקעלע. זי רוקט עס צו צום קעסטל, דעם

הינדעלעס בעטל. קומט צופליען א פליג — טרייבט
עס מירעלע אוועק.

לאנג זיצט מירעלע און היט איר הינדעלע. מירעלע
איז שוין הונגעריק, זי איז מיר פון טרייבן די פליגן. אין
צימער איז שטיל. דורכן פענצטער קוקט די זון אריין,
און ביידע, דאס הינדעלע און דאס מיידעלע שלאפן
אין.

די קעצעלעך

היינט איז מירעלע זייער פריילעך. וואס איז?
ערשטנס, ווייל דאס קליינע הינדעלע פילט זיך בעסער.
דאס פיסל איז שוין ניט געשוואלן און דאס הינדל קען
שוין גיין אויף ביידע פיסלעך אנשטאט צו שפרינגען
אויף איין פיסל. צווייטנס, ווייל „פינקי“ די גרויסע געלע
קאץ, וואס מירעלע האט זי אליין אויסגעהאדעוועט,
האט געהאט פיר קליינע קעצעלעך. מירעלע שפרינגט
און זינגט פאר גרויס פרייד. אלע פינה מינוט לויפט
מירעלע קוקן אויף די קליינע קעצעלעך. זי שטייט און
קוקט ווי די מאמע-קאץ לעקט און וואשט די נייגע-
בארענע קעצעלעך. זי זעט ווי די קליינע קעצעלעך
מיט די נאך בלינדע אייגעלעך, טוליען זיך צו דער
מוטער און קריכן ארויף און אראפ.

מירעלע רעדט צו דער מאמע-קאץ:

— „פינקי, טייערע, ווילסט א ביסל מילך?“ —
און ניט ווארטנדיק אויף אן ענטפער, נעמט מירעלע
ארויס פון דער שאפע א שיסעלע, גיסט עס אן מיט מילך
און זאגט:

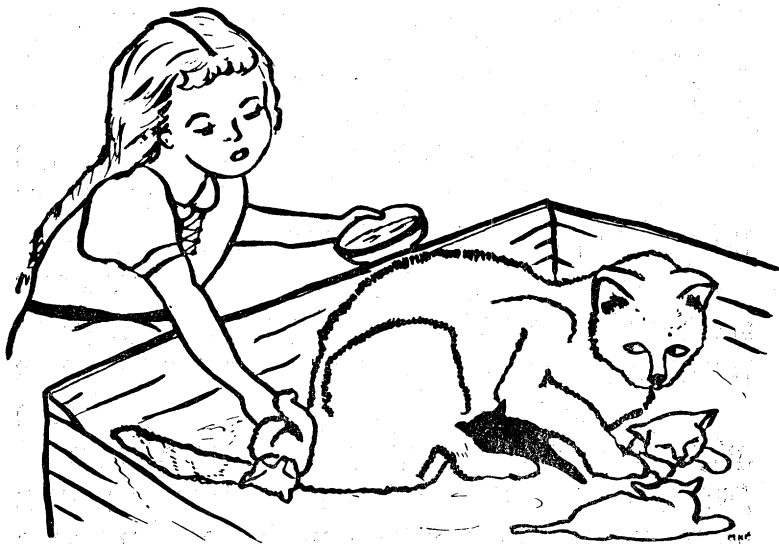
— „נא, פינקי, טרינק פרישע מילך, נאך וואס פון
דער קו.“

פינקי הערט ניט וואס מירעלע זאגט. זי איז איצט
א מאמע פון פיר קינדערלעך. זי איז שטארק פארנומען
מיט באדן און וואשן די קליינע קעצעלעך.

מירעלע בייגט זיך איין און וויל נעמען א קעצעלע.
פינקי, ווי נאך זי דערזעט מירעלעס האנט אין קעסטל,
בלאזט זי זיך אן. זי שטעלט אויס א פאר גרינע, בייזע

אויגן. איר לאנגער דינער עק ווערט שטייף. אויף מי-
 רעלען פאלט אן א שרעק. זי וויל ארויסנעמען די האנט
 פון קעסטל, ווייס זי ניט ווי אזוי, וויל א קליין קעצעלע
 ליגט שוין אין איר האנט. און פינקי קוקט אויף איר
 מיט אזוינע ביזע אויגן. די ווייסע, לאנגע וואַנצעס
 ארום פינקיס מויל ווערן לענגער און שטייפער. אַט,
 אַט, טראכט מירעלע, כאפט פינקי אן איר האנט און
 ביסט זי איין. וואס טוט מען? וואס טוט מען? זי
 ווייס, אז זי וויל ניט טאן קיין שלעכטס, ניט פינקן און
 ניט די קעצעלעך. זי וויל זיי בלויז א גלעט טאן. יא,
 בלויז איין גלעט טאן. פארוואס קוקט פינקי אויף איר
 מיט אזוינע ביזע אויגן?

אבער מירעלע קריגט ניט קיין ענטפער אויף די
 פראגעס. איר רעכטע האנט ליגט נאך אלץ אין קעסטל.
 אין שטוב איז שטיל. מירעלע קוקט זיך ארום. זי זוכט
 עפעס. זי ווייס ניט וואס. זי קוקט אויף דער טיר, אויף

דער וואגט, נאָר ניט אין קעסטל, וואו עס ליגט און ציי-
טערט איר האַנט. פּלוצלונג פּאלן מירעלעס אויגן אויף
דעם גלעזערנעם טעלערל מיט מילך. פּאַמעלעך
הייבט זי אויף מיט דער לינקער האַנט דאָס טעלערל
מיט מילך, טראַגט עס צו צו פינקיס מויל און זאָגט
מיט אַ בעטנדיקער שטים:

— „פינקי, טייערע, טרינק אַ ביסל מילך. די מאַ-
מע זאָגט, אז פֿון מילך ווערט מען שטאַרק. טרינק
פינקי.”

פינקיס אויגן ווערן מילדער, פֿריינדלעכער. דער
בייזער בליק פֿאַרשווינדט, גייט אוועק און נעמט מיט
מירעלעס שרעק.

מירעלע קוקט אויף פינקי, האַלט דאָס שיסעלע
מיט מילך אונטער איר מויל און וואַרט. פינקי זעט גאָר-
ניט. זי פֿאַרמאַכט די אויגן און ציט זיך אויס אין קעסטל.
מירעלען דאַכט זיך, ווי די קאַץ זאָגט: „לאַז מיך צו
רו, איך בעט דיך.”

מירעלע לאָזט זי צו רו. זי נעמט אַרויס איר האַנט
פֿון קעסטל און גייט אוועק. מירעלע נעמט זיך שפּילן
מיטן הינדל. זי נעמט אַראָפּ דעם באַנדאַזש פֿון הינדלס
פּיסל. זי זעט, אז די וואונד איז שוין אין גאַנצן פֿאַר-
היילט. זי באַקוקט דאָס הינדל פֿון אַלע זייטן. פּלוצ-
לונג גיט מירעלע אַ געשריי: „טאַמע!” און לויפט
אַרויס פֿון הויז.

זי לויפט איבערן הויף און שרייט:

— „טאַמע!”

זי לויפט אַריין אין סאָד וואָס איז אַרומגערינגלט
מיט אַ צאַם פֿון שטעכיקע דראַמ. אינעווייניק וואַקסן
אַלערליי פֿרוכט. מירעלע לויפט אַריין אין סאָד דורך

דער אָפענער פֿאַרטרעק און רופֿט מיט אַ וויינענדיקער
שטים:

— „טאַטע! טאַטע!“

מיסטער פֿוקס קריכט אַראָפּ פֿון אַ הויכן עפֿלבוים,
לויפט אַנטקעגן זײַן טעכטערל און פֿרעגט:

— „וואָס איז, שטיפֿערקע?“

מיט טרערן אין די אויגן זאָגט מירעלע:

— „זע, טאַטע, דאָס הינדעלע קריגט געלע פֿע-

דערן. זע, די שפיצן פֿון די פֿליגעלעך זײַנען שוין פֿול
מיט פֿעדערן. אָבער, זיי זײַנען געל און אונזערע הי-
נער זײַנען ווייסע, און דאָס הינדעלע איז געל. איך וויל
ניט קיין געל הינדל. איך וויל אַ ווייס הינדל.“

מירעלע רעדט און טרערן פֿאַלן פֿון אירע אויגן.
זיי רינגען איבער די באַקן, זיי לויפֿן גיך איינע נאָך די
אַנדערע, ווי זיי וואַלטן געהאַט אַ וועטלויב, ווער פֿון זיי
וועט אַנקומען פֿריער צו מירעלעס האַלדז.

מיסטער פֿוקס צעלאַכט זיך. ווען מירעלע קומט
צו אים מיט אַ געוויין, צעלאַכט ער זיך. אַז מירעלע
זעט, ווי איר פֿאַטער לאַכט, פֿאַרשעמט זי זיך, לאַזט
אַרונטער די אויגן צו דער ערד און הייבט אויך אָן
לאַכן. נו, אַז מירעלע לאַכט שוין, נעמט מיסטער פֿוקס
זײַן מאַשן-טיכל, ווישט אָפּ מירעלעס טרערן און
זאָגט:

— „דו נאַרישע שטיפֿערקע, דאָס הינדל איז ניט

געל. עס איז בלאַנד ווי דו. דאָס האָב איך אַרײַנגעלייגט
אַ ברײַן איי אין אינקובאַטאָר, אַז דו זאָלסט האָבן אַ
בלאַנד הינדל ווי איך האָב אַ בלאַנד טעכטערל. דאָס
איז אַן איינאַיינציק בלאַנד הינדל ווי דו ביסט אַן איינ-
אַיינציק בלאַנד טעכטערל בײַ מיר. דו פֿאַרשטייסט,
שטיפֿערקע?“

מירעלע האָט ליב צו הערן ווי איר פֿאַטער רעדט
צו איר ווי צו אַ גרויס מיידל.

מיסטער פֿוקס וואַרט ניט אויף קיין ענטפֿער. ער
נעמט זיין טאַכטער ביי דער האַנט און רעדט ווייטער:

— „דו ווייסט, מירעלע, דער האַרבסט איז שוין
דאָ. מיר האָבן אַ סך אַרבעט אין סאָך, אין פֿעלד און
אין גאַרטן. מיר מוזן אַראָפֿנעמען די פֿרוכט פֿון די ביי-
מער, די תבואות פֿון די פֿעלדער, דאָס גרינס פֿון גאַרטן.
מיר מוזן עס טאָן איידער די פֿרעסט קומען אָן. דו
דאַרפֿסט אַ ביסל צוהעלפֿן אין דער אַרבעט. הינט
רייסן מיר די עפל, מאַרגן די באַרן און איבערמאָרגן די
פֿלוימען. זעסט, סעס און בערל פֿון דער אַנדערער
פֿאַרם העלפֿן אויך. מען מוז עס טאָן גיך, איידער די
פֿרעסט קומען אָן, אַניש וועלן מיר בלייבן אָן אַן עפל
און אָן אַ באַר און אָן אַ פֿלויס דעם גאַנצן ווינטער.

דערהערט ווינטער, גיט מירעלע אַ שפּרונג און
פֿרעגט: „טאַטע, ווינטער איז חנוכה, ניט אמת?“

— „יאָ,“ — ענטפֿערט מיסטער פֿוקס.

— „טאַטע, חנוכה פֿאַרט די מאַמע אין שטאָט ?

— „יאָ,“ — ענטפֿערט מיסטער פֿוקס.

— „איך פֿאַר מיט מאַ ? יאָ, טאַטע ?“

מיסטער פֿוקס קוקט אויף זיין טעכטערל און ענט-
פֿערט: — „יאָ, דו פֿאַרסט, אָבער פֿאַרגעס ניט אז איצ-
טער איז ערשט האַרבסט. זע, אַלע אַרבעטן, נאָר דו
אַליין פֿאַרגעסט: אז געבראַטענע טייבעלעך פֿלײען ניט
אין מויל אַרײַן. אויב דו ווילסט עפל אויף ווינטער,
טאָ העלפֿן זיי אויפקלייבן און לייגן אין די פֿעסער. אז
דו וועסט צולייגן אַ האַנט צו דער אַרבעט, וועלן די עפל
דיר שמעקן בעסער.

מיסטער פֿוקס קלעטערט אַרויף אויפֿן סאַמע שפיץ

פֿון עפֿלבוים. ער גיט א שאַקל דעם צווייג און עס הייבן
אן פֿאַרן עפֿל. עפֿל פֿאַרן אויף מירעלעס פֿלייצע, זיי
פֿאַרן אויף מירעלעס קעפֿל. מירעלע קלייבט די עפֿל,
זי לייגט זיי אַרײַן אין דעם גרויסן קויש. זי טראַכט פֿון די
קליינע קעצעלעך און איר איז גוט און גרינג. אזוי גוט
און אזוי גרינג!

מירעלעס געבוירנטאג

— „מירעלע, מירעלע שטיי אויף, היינט איז דיין געבוירן־טאג.“

מירעלע עפנט די אויגן און זעט אז איר מוטער, אנגעטאן אין א מאנטל, שטייט און וועקט זי.
— „וואוהין גייסטו, מאמע?“ — פֿרעגט מירעלע נאך א ביסל א פֿארשלאָפֿענע.

— „דו ווייסט ניט, אז היינט איז דיין געבוירן־טאג? איך גיי אין קראָם איינקויפֿן. דער טאמע האָט פֿארבעטן אַלע פֿארמערס צו דיין געבוירן־טאג.“

מירעלע שלעפט פֿאַמעלעך אַרויס איין פֿוס פֿון אונטער דער קאַלדרע, דערנאָך דעם צווייטן און בלייבט זיצן פֿאַרטראַכט אויפֿן ראַנד פֿון בעט. פֿלוצלונג פֿרעגט זי:

— „מאמע, ווי אַלט בין איך, זיבן, צי אַכט יאָר?“

— „וואָס?! דו ווייסט ניט ווי אַלט דו ביסט?“

— פֿרעגט די מאמע אַ ביסל פֿאַרוואַנדערט — „היינט, טאַכטער, ווערסטו דאָך אַכט יאָר. דו ביסט שוין ניט קיין „בייבי“.“

מירעלע נעמט אַרום די מוטער מיט ביידע הענטער

לעך און זאָגט:

— „מאמע, נא דיר אַכט קושן פֿאַר מיניע אַכט

יאָר.“

— „זע אַן איינפֿאַל, טו זיך בעסער אָן און מאַך עס

גיד. אז ניט גיב איך דיר באַלד אַכט פֿעטשלעך. גיין,

גיין, איינעם פֿאַרן קומעדיקן יאָר.“

און די מאמע נעמט זיך טאַקע גלייך צו דער אַר-

בעט. אבער מירעלע איז פלינקער פון איר מאמען.
איידער איר מאמע גיט זיך א דיר, באהאלט זי זיך אונ-
טער דער קאלדרע און שרייט אויס:

— כא! כא! וואו זינען מיניע פעטש?"

די מאמע טאפט מיט די הענט די קאלדרע. אבער
מירעלע רוקט זיך גיך פון איין עק בעט צום אנדערן,
און צום סוף לאזט זי זיך ארונטער פון דער צווייטער
זייט פון בעט אויפן דיל. זי ציט זיך אויס אונטערן בעט,
כאפט איר מוטערס פיס, האלט זיי פעסט און שרייט
אויס:

— „מאמע, וואו זינען מיניע פעטש?"

מ"ס פוקס בייגט זיך איין און וויל כאפן איר
שטיפערש טעכטערל. אבער מירעלע איז שוין אויף
דער צווייטער זייט בעט. בלויז דאס קעפל זעט זיך
ארויס.

— „מאמע כאפ מיר, כאפ מיר. אוי איז דאס א פני-"

נע שפיל און . . ."

מירעלע פארענדיקט גיט איר זאץ, זי גיט פלוצלונג
א געשריי:

— „אוי. . ."

זי קוקט זיך ארום. זי דערקענט די הענט וואס האלטן
זי ביי די פיס. זי ווייס ווער דאס איז. דאס איז דער טאמע.
ער גיט א רוק דאס בעט און הייבט אן ציילן:

— „אינס, צוויי, דריי, פיר, פינף, זעקס, זיבן, אכט,
ניין."

מ"ד פוקס פאטשט און ציילט און מירעלע לאכט.
מ"ד פוקס זעצט זיך אויפן בעט, נעמט זיין טעכ-
טערל אויף די קני און זאגט:

— „און איצט שטיפערקע מיניע, נא דיר ניין קושן
און טו זיך אן; וואש זיך איין און גיי עסן אנבייסן."

נאָכן אַנבניסן לויפט מירעלע אַרויס אין הויף. זי באַזוכט אירע פֿרײַנד: די גענרז, די קאַטשקעס, די אינ־דיקעס, די הינער און זי זאָגט זיי אָן אַז הינט איז איר געבוירן־טאָג. אין דער הינערשטיג פֿאַרברענגט מיר רעלע אַ לענגערע צײַט. זי נעמט דאָס געלע הינדעלע און זעצט עס אַוועק ווי אַ קינד אויף אירע קני. דאָס קעפל נעמט זי אַרײַן אין אירע ביידע הענטלעך, קוקט דעם הינדל אין די אויגן אַרײַן און זאָגט:

— „טשיקן, הינט ווערסטו מינע און דו מוזסט מיך פֿאַלגן. דו מוזסט ווערן אַ גרויסע הון און לייגן אַ סך אייער און אויסברײַען הינדעלעך.“

מירעלע רעדט און דאָס הינדעלע פינטלט מיט די אויגעלעך.

— „גוט, דו זאָגסט צו, דינע אויגעלעך זאָגן דאָס מיר.“

עס דערהערט זיך דאָס אַנקומען פֿון אַן אויטאָמאָביל. מירעלע לאָזט גיך אַראָפּ טשיקין און לויפט אַנט־קעגן דעם אויטאָמאָביל. דער אויטאָמאָביל שטעלט זיך אָפּ. עס גייען אַרויס די מומע בעלא און דער פֿעד־טער סעם מיט זייערע דריי קינדער. אלע טראָגן זיי פֿעקלעך.

מירעלע ווייס אַז דאָס זײַנען מתנות צו איר געבוירן־טאָג און זי נעמט זיך טאַקע עפֿענען די פֿעקלעך. אַבער מ״ד פֿוקס איז שוין אויך דאָ. ער נעמט אַרויס די פֿעקלעך פֿון מירעלעס הענט און זאָגט:

— „פֿעקלעך עפֿנט מען ניט אין הויף נאָר אין שטוב.“

אין שטוב נעמט זיך די מומע בעלא צו דער אַר־

בעט. זי פארפוצט דאס עסצימער מיט קאלירט פאפיר.
עס קומען אן נאך אויטאמאבילן. מירעלע לויפט זאגט-
קעגן יעדן אויטאמאביל. זי כאפט א קוק צי אין אויטא-
מאביל ליגט א פעקל און לויפט אוועק א צופרידענע
צו די קינדער וואס שפילן זיך אין הויז, גיט א פאטש
מיט די הענטלעך און זאגט שטיל:

— „עס איז דא, זיי האבן מיר עפעס געבראכט.“
אין שטוב איז א טומל. יעדע מינוט אן אנדער
„האלץ“ פון א צוגעקומענעם גאסט. אין מיטן שטוב
שטייט א טיש איבערגעדעקט מיט א ווייסן טישטעך.
אויפן טיש איז יעדער שטיקעלע ארט פארנומען. דא
א טעלער מיט בארן און עפל, דא א טעלער מיט מא-
ראנצן, דא א טעלער מיט קיכלעך. ביים ראנד פון טיש
שטייען רויטע פאפירענע קיישעלעך אָנגעפילט מיט
ניס, ראָזשינקעס, מאַנדלען און קאַלירטע צוקערלעך
די גרייס ווי אַרבעסלעך. די קיישעלעך ווינקען צו די
קינדער שטילערהיים:

„קומט, נעמט אונדז — מיר שטייען און ווארטן
אויף אייך.“

מר"ס פֿוקס קומט אַרײַן אין עסצימער, קוקט זיך
אַרום, נעמט מירעלען בײַ דער האַנט און זאָגט:
— „קום טאַכטער, טו אַן דאָס נײַע קליידל.“

עס דויערט ניט לאַנג און מירעלע קומט אַרויס
אויסגעפּוצט אין גאַנצן אין ווייסן. נאָר די שײַך זײַנען
ניט פֿאַרבונדן, די האָר ניט פֿאַרקעמט, און אין האַנט
האַלט זי אַ לאַנגע בלויע סטענגע. די געסט צעלאַכן זיך,
דער פעטער סעם זאָגט:

— „אַ, מירעלע קען זיך נאָך ניט פֿאַרבינדן די
שײַך.“

די מומע בעלאַ רופֿט מירעלען צו צו זיך און פֿאַר-

בינדט איר די שיך. זי פארקעמט איר די האַר. זי מאַכט
א גרויסן שלייה פון דער בלויער סטענגע און זאגט:

— „איצט גיי נעם אויף דיניע געסט. נאָר פאַרגעס
ניט צו זאָגן אַ דאַנק פאַר יעדער מתנה.“

מירעלע גיט אַ שאַקל מיטן קאַפּ און פאַרשווינדט.
ענדלעך זעצט מען זיך צום טיש. מען זעצט אויס
די קינדער, עס ווערט אַ ליאַרעם, אַ געפילדער:

— „מירעלע, קום זעץ זיך אויבנאָן.“

אַבער מירעלע איז ניטאָ. מען רופט העכער:

— „מירעלע! מירעלע!“ — ניטאָ קיין ענטפער.

מ״ד פּוקס גייט אַרויס אין הויף. ער זוכט אין אַלע
שטאַלן, אין אַלע קאַמערן. עס איז ניטאָ קיין שפור פֿון
מירעלען. ער קומט צוריק אַריין אין שטוב און זאָגט:

— „מירעלע איז אַ שטיפערקע. אז זי וויל באַהאַלט

זי זיך אין מיטן דרינען. דאָס אז בני איר אזא שפיל.“

זוכט מען אין די שאַפּעס, אונטער די טישן, הינטער

די טירן, אין יעדער ווינקעלע פֿון הויז. אַבער מירעלע איז

ניטאָ. פאַרשוואונדן ווי אין וואַסער. אַלע זיינען דער-

שראַקן, אַלע טראַכטן וועגן איין זאַך, נאָר זיי האָבן עס

מורא אַרויסצוזאָגן. מר״ס פּוקס לאָזט זיך אַראָפּ אויף

אַ שטול און גיט אַ געשריי:

— „רופט די פּאַליציי, אפּשר האָט מען מיין קינד

געקודנעפט.“

אין שטוב ווערט אַ שושקערין. „אפּשר געקוד-

נעפט, אפּשר געקודנעפט“?

מ״ד פּוקס נעמט דעם טעלעפּאָן אין האַנט און ער

וויל טעלעפּאָנירן. ער רופט:

— „האַלאַ, האַלאַ, איך וויל די פּאַליציי.“

פּרוצלונג הערט זיך אין צימער אַ פּרייד-געשריי:

— „מירעלע!“

מירעלע שטייט בײַ דער טיר און האַלט בײַ דער
האַנט אַ ינגעלע פֿון אַ יאָר פֿיר. זי קוקט זיך אַרום.

לויפט צו צו איר טאַטן און זאָגט אַ ברוגזע:

— „טאַטע, דו האַסט פֿאַרבעטן אַלע קינדער און
פֿאַרגעסן צו רופֿן מיין פֿרײַנד דזשאַני סמיט. איך האָב
געמוזט אַרײַן גיין נאָך אים. איצט קאַנען מיר אָנהײבן
די שמחה.“

מירעלע געמט דזשאַנין בײַ דער האַנט און גייט
צו צום אויבנאָן פֿון טיש. זי רוקט צו אַ שטול און זעצט
אָועק דזשאַנין לעבן זיך און זאָגט:

— „טאַטע, איך האָב צוגעזאָגט מר״ס סמיט, אַז
באַלד נאָך דער סעודה וועל איך דזשאַנין ברענגען
אָהיים.“

די מומע בעלאַ איז די ערשטע וואָס קומט צו זיך.

זי גייט צו צום טיש און גיט אַ קאַמאַנדע:

— „קינדער, הייבט אָן!“

אַלע קינדער מיט אַ מאָל לאָזן אַרויס אַ הילכיקן
געשרײַ:

— „אַ פֿרײַלעכן געבוירן־טאָג דיר, מירעלע.“

די מומע בעלאַ רוקט צו דעם רונדיקן שאַקאַלאַד־

טאָרט מיט די ליכטעלעך צו מירעלען און הייסט
איר בלאָזן אויף די ליכטלעך. מירעלע בלאָזט און אלע
אין שטוב שרײַען: „איינס, צוויי, דריי, פּיר.“

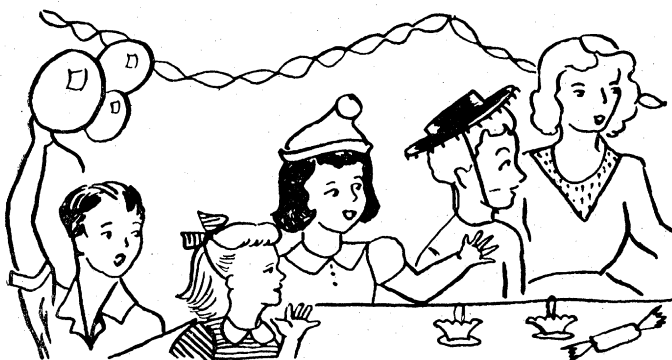
אויסגעבלאָזן, נעמט מען זיך עסן די גומע זאכן. עס
ווערט פּריילעך. מען קלאַפט און מען זינגט לידעלעך.
דזשאַני יוצט און קוקט זיך אַרום. ער רעדט גאַרניט,
ווי ער וואָלט געווען שטום. נעמט אים אַן מירעלע פאַר
דער האַנט און זאָגט מיט אַ פּריינדלעכן טאָן:

— „דזשאַני קען ניט קיין איינציק ייִדיש לידל. ער
קען אַבער ענגליש, וועט ער זינגען ענגלישע לידער.“
אלע קינדער קלאַפּן מיט די הענט און שרײַען:

— „דזשאַני אַ לידל!“

דזשאַני שטעלט זיך אויפֿן שטול און הייבט אָן:
— „דזשעק ענד דזשיל, דזשעק ענד דזשיל.“ —

אַבער, ווייטער גייט עס ניט, הייבט ער אָן אויף סײַני:
— „דזשעק ענד דזשיל“ — און ווערט פּרוּצלונג שטיל.
דערנאָך לאָזט ער אַרויס אַ געוויין. די מומע בעלאַ נעמט
אים אַיני. זי הייסט אים עסן די גומע זאכן און הייבט
אָן זינגען אַ לידל פֿון וועלכן אלע קינדער לאַכן, אין
שטוב ווערט פּריילעך. די קינדער שרײַען און קלאַפּן
מיט די הענט און פאַרברענגען ביז שפעט אין אָונט.

ווינטער אין דארף

שוין פיר טעג ווי דער שניי, געיאגט פון ווינט, דרייט זיך, מאנצט, שפרינגט און צום סוף לייגט ער זיך אוועק א מידער אויף ביימער, אויף דעכער, אויף פעל-דער, אויף דעם טיכל וואָס איז איצט איין שטיק איין און ווארט אז די קינדער זאלן קומען זיך גליטשן אויף אים.

און מירעלע, וואָס טוט מירעלע ? שוין דריי טעג ווי זי גייט ניט אין סקול. די וועגן צו דער סקול זיינען פֿאַרשאַטן מיט שניי, און דער אַמני-בוס וואָס פֿירט די קינדער אין סקול קען אַפֿילו ניט צוקומען צו זיי. איז די סקול פֿאַרמאַכט און די קינדער זיינען אין דער היים.

מירעלע געפֿינט אַבער וואָס צו טאָן. זי מאַכט אַ סקול ביי זיך אין קיך. זי זיצט אויפֿן דיל, ניט ווייט פֿון אויוון, וואו די קעצלעך ליגן און וואַרעמען זיך. לעבן איר אויף אַ קליין בענקעלע זיצט איר נייע ליאלקע וואָס זי האָט געקראָגן צו איר געבוירן-טאָג. עס ליגן נאָך אַג-דערע שפּילצייג אויפֿן דיל. מירעלע איז שטאַרק פֿאַר-נומען מיט צוטראַכטן אַ נייע שפּיל. זי בלעטערט דעם גרויסן קאַטאַלאָג פֿון „סיערס און ראַבעק.“ דאָס איז אַ בוך אין וועלכן עס געפֿינען זיך בילדער פֿון פֿאַרס-מאַשינען, מעבל, געשיר, קליידער, שוך, וועש, זאַקן, היט, הענטשקעס, אויטאָמאָבילן, שפּילערנייען, סקול-מעבל, שרייב-מאַטעריאַלן, שפּיגל — קורץ, אַלץ וואָס מענטשן דאַרפֿן. אונטער יעדן בילד איז דאָ אַ נומער און דער פּרייז פֿון דער זאַך וואָס דאָס בילד אילוסטרירט. מירעלע זיצט אויף דעם דיל מיטן בוך אויף די קני,

מיט א שערעלע אין האנט און שערט. זי שערט אויס:
א טיש, שול-בענקלעך, אן אויוון, א שול-ברעט, א גלאז-
בוס, ביכער, פאפיר, בלוי-פערדערס, קרייד, אן עמער
אויף צו האלטן וואסער. אלץ אזוינע זאכן וואס זיינען
דא אין מירעלעס סקול. זי שערט אויך אויס קליינע
מיידעלעך אין קורצע קליידעלעך, קליינע ינגעלעך
אין קורצע הייזעלעך.

אז מירעלע איז פארטיק מיטן אויסשערן די בילדער,
קלעפט זי זיי אויף אויף א קארטאן און וויל זיי אויס-
שטעלן אויף דעם פאפירענעם טיש. אבער ניט אלע
זאכן ווילן שטיין. דער פאפירענער גלאזבוס וויל ניט
שטיין אויף דעם פאפירענעם טיש. מו אים עפעס. דאס
ווערטערבוך וויל אויך ניט ליגן אויפן טיש, ווי ער ליגט
אויפן טיש אין סקול. אפילו די שטיילע מיידעלעך ווילן
ניט זיצן אויף די פאפירענע בענקלעך.

מירעלע ווערט אומעטיק. די שפיל קומט ניט ארויס
אזוי ווי זי וויל.

עס עפנט זיך די טיר און מירעלעס פאטער קומט
ארניין. ער בלייבט שטיין ביים טיר און קלאפט אָפּ
דעם שניי פֿון די הויכע גומענע שטיוול, וואָס דערגרייכן
אױס איבער די קני. ער טוט אױס דאָס קורצע ברוינע
לעדערנע פעלצל, דאָס פוטערנע היטל און זאָנט:
— „דו ווייסט, מירעלע, דער שניי האָט שוין אויפֿ-
געהערט פֿאלן. דער ווינט בלאָזט מערניט. די וועגן
זײַנען אָפּגעראַמט און דער וועג צו דער סקול איז שוין
פֿריי. די קינדער וועלן שוין קענען מאַרגן גיין אין
סקול.“

מירעלע דערפֿרייט זיך.

— „גוט, טאטע, איך וויל שוין טאקע גיין אין
סקול. איך בענק נאָך דער לערערין, נאָך די קינדער
פֿון סקול און נאָך די שיינע ביכלעך וואָס זײַנען דאָ אזוי
פיל אין סקול.“

זי קוקט אויף די פאפירענע מיידעלעך און יינגע-
לעך, גיט זיי אַ שאַר אַוועק מיטן האַנט און זאָנט:
— „אז איר ווילט ניט זיצן אויף די פאפירענע
שטולן דאָרט מען ניט. מאַרגן וועל איך זיך שפילן מיט
אמתע מיידלעך און אמתע יינגלעך. — און איר וועט
זיך ליגן אין קעסטל.“

דער טאטע קוקט אויף זיין מיידעלע, אויף זיין
מירעלען, די שטיפֿערקע, ווי ער רופֿט זי, און זאָנט
גאַרניט.

מירעלע גייט רינסן גרינס אויף שבועות

א מאַג פֿאַר שבועות זאָגט מירעלע צו איר מאַטן:
— „טרעף, מאַטע, וואָס איך וויל הינט מאַן?“
זאָגט מ״ר פֿוקס: — „דו ווילסט זיין רות.“

— גיין. הינט וויל איך ניט זיין רות. הינט וויל
איך גיין אַנרײַסן גרינס און אויספֿוצן דאָס הויז אויף
שבועות, און איך וויל ניט דו זאָלסט מיר העלפֿן, ווי
פֿאַראַיאָרן. איך בין שוין אַ גרויס מיידל, מאַטע, און
איך וויל עס מאַן אַליין, — האָט מירעלע געזאָגט.

— „נו, גוט, טו עס אַליין, נאָר גיב אַכטונג אויף
זיך און אויף די גרינס און קום אַהיים צו דער צײַט, —
האַט דער פֿאַטער געענטפֿערט.

דאָס איז געווען אַ זונטיק נאָך אַנבײַסן. מירעלע
טוט אָן אירע הויכע גומענע שטיוול, זי טוט אָן אַ פֿאַר
בלויע הויז, זי נעמט מיט אַ קויש, אַ שטריקל, אַ גרוי-
סע שער און זי לויפט אַ פֿריילעכע אַרויס פֿון הויז. אויפֿן
וועג טרעפט זי אַן דעני בערגער, דעם זון פֿון זייער
שכן, וואָס האָט געהאַט זיין פֿאַרם ניט ווייט פֿון איר
טאַטנס פֿאַרם.

דעני איז געווען צוועלף יאָר אַלט און איז געווען
דאָר און הויך ניט לויט זײַנע יאָרן. ער איז גענאַנגען
כאַפֿן פֿיש. זי דערציילט אים, אַז זי גייט רינסן גרינס
אויף שבועות. דעני מאַכט אָן אַנשמעל אַז ער ווייסט
ניט וואָס עס איז שבועות און ער פֿרעגט: — „און וואָס
איז שבועות?“

— „שבועות? שבועות איז בני יידן א יום-טוב
צוליב דעם וואָס משה האָט זיי געגעבן די תורה.“ —
און מירעלע דערציילט דענין, ווי משה האָט פֿאַרזאַמלט
די יידן אַרום דעם באַרג-סיני און אַליין איז ער אַרויף
אויפֿן באַרג און איז דאָרט געווען פֿערציק טעג און
פֿערציק נעכט און איז געקומען צוריק מיט די לוחות.
— „און וואָס איז „לוחות?“ — מאַכט זיך דעני
ווייטער ניט וויסנדיק.

מירעלע נעמט אַ שטעקל און מאַלט אויס אויפֿן
זאַמד לוחות און זי זאָגט, ווייזנדיק מיטן שטעקל:
— „דאָס זיינען די לוחות, און אויף די לוחות זיי-
נען אויסגעשריבן די צען געבאָט. צוליב דער תורה
האָבן מיר יידן דעם שיינעם יום-טוב שבועות.
דעני וויל גיין מיט מירעלען און איר העלפֿן רייסן
גרינס, אָבער מירעלע זאָגט:
— „רו גיי דיר כאַפֿן דיניע פֿיש און איך וועל מיר
גיין רייסן מיין גרינס“, — און זי לאָזט זיך גיין צום
טייך.

גייענדיק פֿאַרבני די פֿעלדער, רייסט זי אַן אַ פֿולן
קויש מיט פֿעלד-בלימעלעך און זי שניידט אַן דינע
צווינגעלעך וואָס וואַקסן אויף ביידע זייטן פֿון וועג. זי
בינדט צונויף די צווינגעלעך אין אַ בינטל און פֿאַר-
וואַרפט דאָס בינטל אויפֿן אַקסל, ווי איר מאַטע האָט
עס געטאָן פֿאַראַיאָרן.

אַז זי איז געקומען צום טייך האָט זי אוועקגעלייגט
דאָס בינטל צווייגן און דאָס קוישל אויפֿן ברעג. זי האָט
גענומען די שער און איז אַריין אין טייך.

דער גאַנצער ברעג טייך איז געווען פֿאַרוואַקסן
מיט הויכן, גרינעם אַאיר. מירעלע שניידט דעם אַאיר

און זי פילט ניט ווי זי גייט ווייטער און ווייטער אין טינד.
 פלוצלונג ניט זי א געשריי. זי דערפילט ווי זי איז גע-
 בריבן שטעקן אין זומפיקן באדן פון טינד. זי וויל
 ארויסציען א פוס און קען ניט. זי קען ניט גיין ווייטער
 און קען ניט גיין צוריק. זי דערשרעקט זיך, זי כאפט
 זיך אן מיט די הענט אין דעם אאיר און נעמט רופן:

— „הע-לפט! הע-לפט!“

דאס געשריי קלינגט אפ מיט אן עכא: „הע-לפט!
 הע-לפט!“ זי ווארט א מינוט און שרייט נאך הע-
 כער: — „גי-כער! גי-כער! העלפט, איך זינק אין
 דעם זומפ!“

קיינער קומט ניט. זי הערט נאך דעם עכא. מירע-
 לע דערשרעקט זיך און הייבט אן וויינען. זי טוט מיט
 אימפעט א צי ארויס א פוס און זי פאלט מיטן פנים
 צום זומפ.

פלוצלונג דערפילט זי ווי עמעצער נעמט זי אן ביי
 דער האנט און ניט זי א שטארקן צי צו זיך. זי דער-

קענט דעם לאנגן דאָרן דענין. דעני נעמט זי אָן מיט
זינע צוויי שטאַרקע הענט און שלעפט זי אַרויס פֿון
זומפיקן טינד אויפֿן ברעג.

— „דעני ווי קומסטו אַהער, דו ביסט דאָך גע-
גאַנגען כאַפּן פֿיש?“ — האָט מירעלע אים געפֿרעגט
פֿאַרוואונדערט.

— „איך האָב טאַקע געכאַפט פֿיש אָט דאָ ניט
ווייט אַרויף צו, וואו עס איז ניט זומפיק און עס וואַקסט
ניט קיין אַאָר. זע וויפֿל פֿיש איך האָב געכאַפט“, —
ענטפֿערט דעני און ער ווייזט איר אַ פֿולן קויש מיט
פֿיש, — „אַז איך האָב געהערט דיין געשריי האָב איך
פֿאַרשטאַנען וואוהין דו ביסט פֿאַרקראַכן, נו, בין איך
געקומען און דיר אַרויסגעשלעפט!
און ער האָט זיך צעלאַכט אויף אַ קול.

— „קום, וועל איך דיר נעמען אַהיים. דו טראַג
מינע פֿיש און איך וועל טראַגן דיין גרינס אויף שבועות.“
אַז מירעלעס מאַמע האָט זיי דערזען פֿאַרשמירטע
און אויסגעווייקטע, האָט זי זיך שטאַרק דערשראַקן.
דעני האָט דערציילט וואָס עס האָט געטראַפֿן, און
צום סוף האָט ער צוגעגעבן:

— „גוט וואָס איך בין געווען ניט ווייט פֿון מירעלען,
אַניט וואַלטן מיר געהאַט אַ פֿאַרשמערטן יום־טובֿ.“ —
און אַ שעמעוודיקער האָט ער צוגעגעבן: — „נאָט איך
מינע פֿיש און האָט אַ פֿריילעכן שבועות!“ — און ער
איז אַרויסגעלאַפֿן פֿון הויז.

דער קלונער אייזל

א

— „פֿעטער דזשאַרדזש, דערצייל מיר נאָך אַ מאָל די מעשה פֿון דעם אייזל, איך בעט דיר“, — האָט זיך מירעלע געווענדט צו איר מאמעס ברודער, וואָס איז געכטן געקומען צו פֿאַרן צו אירע עלטערן אויפן פֿאַרם, — „איך האָב אזוי ליב צו הערן דינע מעשיות!“ — „איך האָב דאָך דיר שוין דערציילט די מעשה צוויי מאָל, די שטיפֿערקע, וויפֿל מאָל דארף מען עס דערציילן די זעלביקע מעשה?“ — האָט דער פֿעטער דזשאַרדזש געענטפֿערט און אַ צופֿרידענער געקוקט אויף מירעלען.

— „נאָך איין מאָל נאָך, פֿעטער, מער ניט“, — האָט זיך מירעלע געבעטן.

— „נו, גוט נאָך איין מאָל, הער!“ — און ער האָט אַנגעהויבן דערציילן.

— „ווען איך האָב געקויפֿט מיין פֿאַרם אין פֿלאַ-רידע, האָב איך געקויפֿט אַ פֿערד און וואָגן. די מומע פֿעני האָט ניט געקענט טרייבן דאָס פֿערד. זי האָט געזאָגט, אז זי האָט מורא אפֿילו אַנצונעמען די לייצעס פֿון פֿערד.

אזוי ווי איך האָב ניט געהאַט קיין צייט שטענדיק צו פֿאַרן אין שטאָט איינקויפֿן, האָב איך געקויפֿט אַן אייזל און געזאָגט דער מומען:

— „פֿעני, דאָ האָסטו אַן אייזל און פֿאַר דיר אין שטאָט אַרײַן ווען דו ווילסט.“

די מומע האָט אָפּגעהיט דעם אייזל ווי דאָס אויג
אין קאָפּ, געגעבן אים פֿון אַלעם בעסטן. איר קענט
דאָך די מומע פעני.

צוויי מאָל אין וואָך פֿלעגט זי פֿאַרן אין שטאָט איינ-
קויפֿן.

ווען זי פֿלעגט נאָר צוגיין צום אייזל האָט ער זיך
איינגעבויגן, אז זי זאל זיך אַרויפּזעצן אויף אים. ער האָט
זי געפֿירט אין שטאָט אַרײַן און זיך אָפּגעשמעלט בני
דער קראָם וואו זי האָט איינגעקויפֿט די מערסטע זאַכן.
ווען די מומע האָט געבראַכט די פעקעלעך, האָט זיך
דער אייזל ווידער איינגעבויגן און געלאָזט אויף זיך לייגן
אזוי פֿיל פעקעלעך, וויפֿל מען האָט נאָר געקענט.

(גערופֿן האָבן מיר דעם אייזל „גראַטיטוד“, דאַנק-
באַרקײט).

ווען די מומע האָט אויפֿגעמאַכט די שטאַל פֿאַר
דעם אייזל אָדער דערלאַנגט אים עפעס צום עסן, פֿלעגט
ער אַ שאַקל געבן מיטן קאָפּ. די מומע האָט געזאָגט,
אז דער שאַקל מיינט „אַ דאַנק.“

אין מאָל איז די מומע קראַנק געוואָרן, האָב איך זיך
אַרויפֿגעזעצט אויפֿן אייזל און גענומען פֿאַרן אין שטאָט
אַרײַן. גראַטיטוד האָט מיך געפֿירט אַרום פֿינף מינען,
צוגעגאַנגען צו אַ סלופּ, געשטאַנען אַ פֿאַר מינוטן און
זיך אויסגעדרייט צום וועג אַהיים.

— „ניין, ניין“, — האָב איך אים אָנגעהויבן שלעפֿן
אויף צוריק. דער אייזל איז אַבער געגאַנגען צוריק
אַהיים. איך האָב געשרייען: — „אייזל, אייזל, גראַטי-
טוד! איך דאַרף פֿאַרן אין שטאָט!“ — אַבער ער האָט
מיך געהערט ווי דעם פֿאַר-אַ-יאַריקן שניי. קומענדיק
אַהיים האָט די מומע פֿעני געזאָגט:

— „דער אַרעמער אייזל האָט געבעד געבענקט
נאָך מיר.“

צו מאַרגנס האָב איך ווידער גענומען דעם אייזל
און געפאָרן אין שטאָט. אַז מיר זיינען צוגעקומען צום
סלופ האָט זיך מיין אייזל ווידער אָפגעשטעלט, גערוט
אַ פאָר מינוט און פאַרקערעוועט זיך אויף צוריק אַהיים
און אָנגעהויבן לויפן. איך האָב אים געגעבן אַ פאָר
קלעפּ, געשטופט מיט די פֿיס. עס האָט ניט געהאַלפֿן.
מיין אייזל האָט מיך ניט געהערט. ווען ער איז צוגעקו-
מען צו דער שטאַל האָט ער זיך אַ שטאַרקן שאַקל
געטאָן און געגעבן אַ ברום, ווי ער וואָלט געזאָגט:
„אַראָפּ פֿון מיר.“

פֿיר מאָל האָב איך זיך אַרויפגעזעצט אויפֿן אייזל
צו פֿאָרן אין שטאָט אַריין, און יעדער מאָל האָט ער
מיך געבראַכט צום סלופ, געשטאַנען אַ פאָר מינוט
און געלאָפֿן צוריק אַהיים.

ווען די מומע פֿעני איז געזונט געוואָרן האָט ער
זי געפֿירט אין שטאָט אַריין, געוואַרט ביז זי האָט איינ-
געקויפֿט און זי געבראַכט אַהיים. און פֿאָרן אַריינגיין
אין שטאַל האָט ער זיך פֿאַר איר געגעבן אַ נויג.
די זאך האָט מיר פֿאַרדראָסן. אַן אייזל וואָס פֿרעסט
מיין פֿראַצע זאָל מיך ניט וועלן פֿירן אין שטאָט אַריין!
האָב איך איין טאַג גענומען דעם אייזל און געזאָגט צו
אים:

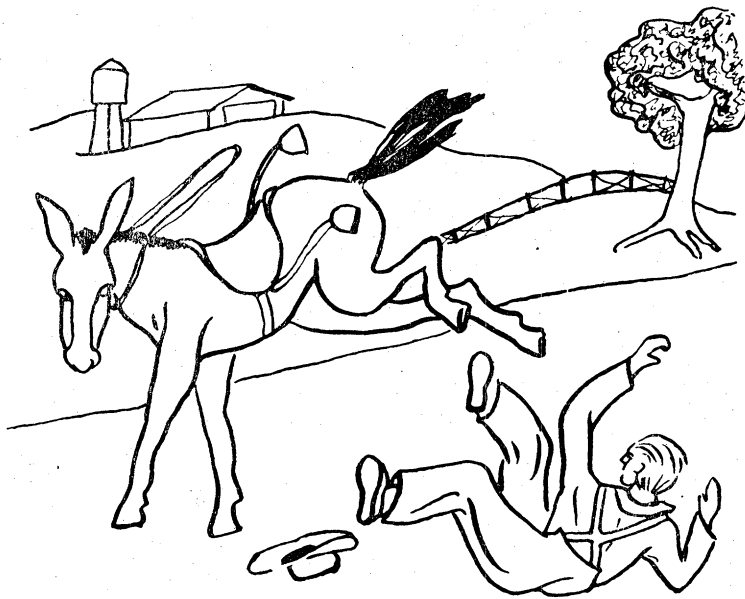
— „דו פֿירסט מיך הינט אין שטאָט אַריין.“
גערעדט און געטאָן.

ווען מיר זיינען געקומען צום סלופ, האָט זיך מיין
אייזל שוין גאַרניט אָפגעשטעלט נאָר גלייך זיך אויס-
געדרייט אויף צוריק.

— „ניין“, — האָב איך גענומען שרייען מיט פֿעס

און אים אָנגעהויבן שמיסן מיט דער קורצער בײַטש
וואָס איך האָב געהאַט מיטגענומען. גראַטיטוד האָט
געגעבן אַ בריקע מיט די הינטערשטע פֿיס און אָנגע-
הויבן פֿליען. אָבער איך זאָג דיר, ניט גלאַט פֿליען,
ער איז געשפרונגען און געפֿלויגן ווי אַ פֿיגל פֿון בויגן.
איך האָב געשמיסן, און דער אייזל איז געפֿלויגן. האָב
איך אים געקאַפעט מיט די פֿיס אין בויך, האָט ער
אָנגעהויבן שפּרינגען אזוי הויך, אז איך האָב געמיינט:
אַט, אַט און איך בין אין הימל.

איך האָב גענומען שרײַען: — „אייזל, גראַטיטוד,
איך בין דײַן באַלעבאַס, איך וועל דײַ באַשטראַפֿן.
שטיי, זאָג איך, שטיי! מײַן היטל איז אַראָפּגעפֿאַלן.“
אָבער וואָס מיר היטל, ווער מיר באַלעבאַס, דער
אייזל איז געלאָפֿן נאָך שנעלער. ער איז אַראָפּ פֿון
געפֿלאַסטערטן שאַסיי און זיך פֿאַרקערעוועט אויף

א זייטיקן זאמדיקן וועג. דא האט ער אויף סיני
אנגעהויבן שפרינגען. איד האב זיך אנגעהאלטן מיט
איין האנט אן זיין פֿעל און מיט דער אנדערער האב
איד געשמיסן. פֿלוצלונג האב איד דערזען זיינע לאנגע
אויערן, האב איד אוועקגעוואָרפֿן די ביישט און אָנגע-
כאַפט די לאנגע אויערן פֿון דעם שפרינגענדיקן אייזל.

ב

ווען איד האב געעפֿנט מיינע אויגן בין איד געלעגן
בני דער זייט פֿון וועג לעבן א בויס, און דער גרויער
הימל האט מיך געמונטערט מיט שווערע טראַפֿנס
רעגן.

מיט שטאַרקע ווייטיקן אין די זייטן האב איד זיך
אויפֿגעשטעלט און געפֿרעגט: — „וואו בין איד?“
קייער האט ניט געענטפֿערט. איד האב גענומען
רופֿן מיט מיינ גאַנצן פֿוח:

— „גראַטיטוד, גראַטיטוד! אייזל, אייזל! וואו
ביסטו?“

אַבער אין דער שטילקייט פֿון דער צופֿאלנדיקער
נאַכט האב איד בלוז געהערט מיינ ווידערקול, דעם
עכאָ. וואָס האט געקלונגען: „אייזל, אייזל, דאָ ביסטו.“
איד האב אַ קוק געגעבן אויף זיך ...

ווען איד בין אַהיים געקומען איז שוין געווען גוט
פֿינצטער.

די מומע האט מיך באַגעגנט בני דער טיר מיט
אַ ברוד הבא:

— „נאָט איז מיט דיר, וואָס פֿאַר אַן אינפֿאַל איז
דאָס אַהיים צו שיקן דעם אייזל אַליין?“

איד האב געוואָלט עפעס זאָגן, אַבער די מומע האט
מיר פֿאַרכאַפט דעם וועג:

— „איד ווייס, דו וועסט מיר דערציילן אז גראַט
מיטוד האָט זיך אומגעקערט אַהיים פון סלאָפּ. דו פאַר-
געסט, אז דאָס איז אַן אַרעמע בהמה און דו ביסט אַ
מענטש.“

איד האָב גלייך געזען, אז וואָס איד זאָל ניט זאָגן,
וועט אַלץ ביי דער מומען בלייבן גערעכט דער אייזל
און ניט איד. האָב איד אַ מורמל געגעבן אונטער דער
נאָז:

— „איד ווייס, ביי דיר איז רעכט, אז דער אייזל
האַט מער שכל פון מיר.“

איד בין אוועק אין שטאַל, דער אייזל האָט מיר
אַנגעקוקט און אין זיינע אויגן האָב איד געזען ווי ער
ווייל זאָגן:

„וועסט נאָך שמייסן און קאַפּען?“

— „יאָ“, — האָב איד אויסגערופֿן מיט פעס, און
צוגעגעבן: — „אַפֿילו באַשטראַפֿן אויך. היינט קריג-
סטו ניט קיין וועטשערע.“

איד האָב געגעבן די קי, וואָס זיינען געשטאַנען
אין דער צווייטער זייט פון שטאַל, זייער וועטשערע און
געזאַנט דעם אייזל:

— „דו זעסט, די קי גיב איד היינט קאַרן, און האָ-
בער און דו וועסט שטיין און קוקן ווי זיי עסן.“
איד האָב צוריק פֿאַרבונדן די זעק מיט קאַרן וואָס
זיינען געלעגן אויפֿן לייטער איבער די קאַרעטעס וואו
די קי זיינען געשטאַנען, און איד בין אַרויס.

ג

צו מאַרגנס אין דער פֿרי בין איד אַרײַן אין שטאַל.
ווען איד וואַלט ניט געווען קיין מאַן, און זיך ניט גע-
שעמט פֿאַר דעם אייזל מיט די לאַנגע אויערן, וואַלט

איך געשריען „געוואלד“, אדער נאך געפאלן אין
הלשות, דערזעענדיק וואס דאָ מוט זיך.

דער אייזל האָט זיך אַרומגעדרייט אין דעם טייל
שטאַל וואו די קי זינגען געווען. אלע זעק מיט קארן
זינגען געווען ליידיק. זייערע אָפענע מינלעך זינגען
אַראָפּגעהאַנגען איבער די קאַרעטס. די קי זינגען גע-
לעגן אויסגעלייגט אויף דער ערד פֿון שטאַל מיט ביי-
כער ווי באַלאַנגען וואָס האָבן אויסגעזען ווי אַט, אַט
פּלאַצן זיי. איך האָב געפרוּאוּט העלפֿן די קי זיך
אויפצושטעלן. אָבער גיי שלעפֿ קי וואָס האָבן אין זיך
פֿולע זעק מיט קארן.

דער אייזל איז צוגעקומען צו מיר און מיט אַ מאַך-
נעם אייזלשן שמייכל אַרויסגעשטאַרצט זינע ציין און
געקוקט אויף די זעק.

— „יאָ“, — האָב איך געזאָגט ווי צו זיך — „דו
האַסט אָפּגעטאָן דאָס שפּיצל מיט דינע ציין. איך
ווייס.“

איך האָב זיך אַרויסגעשאַרט פֿון שטאַל און גע-
לאָפֿן נאָך ריצנאייזל פֿאַר מינע אַרעמע קי.

— „און אַט האָסטו די מעשה פֿון דעם אייזל צום
לעצטן מאָל“, — האָט דער פֿעטער דזשאַרדזש גע-
זאָגט און מיט ליבשאַפט געקוקט אויף מירעלען.

דאס פארלארענע פייגעלע

א

— „קוק! קוק! — האט בעטי אויסגערופן.
ריוועלע, בעטים שוועסטערקינד, האט זיך ארומ-
געקוקט און נאכגעזאגט:
— „קוק, קוק, קוק!“ — דערנאך האט זי צוגע-
געבן:
— „שמענדיק זעסטו עפעס. שמענדיק שמעלסטו
זיך אפ צו קוקן אויף זאכן. צוליב דיר קום איך שמענדיק
שפעט אין סקול.“
בעטי האט זיך צעלאכט און וויינדיק צום הימל
האט זי נאך העכער אויסגערופן:
— „קוק, קוק, קוק! אוי, ווי הייך זיי פליען.“
ריוועלע האט פארריסן איר קעפל צום הימל און
מיט באזאונדערונג אויסגערופן:
— „אוי! פייגעלעך, אזוי פיל פייגעלעך!“
— „ווייסטו וואוהין די פייגעלעך פליען?“ — האט
בעטי געפרעגט.
ריוועלע איז געבליבן שטיין, געקוקט אין דער הייך
און געענטפערט:
— „זיכער ווייס איך, זיכער ווייס איך, זיי פליען...
זיי פליען... זיי פליען אין הימל אריין.“
בעטי האט זיך צעלאכט און געזאגט:
— „דו ביסט שוין אכט יאר אלט און ווייסט ניש
וואוהין די פייגעלעך פליען אין הארבסט. קום, לאמיר
זיך זעצן אויף די טרעפלעך פון דעם הוי, וועל איך דיר
דערציילן, וואוהין די פייגעלעך פליען.“

אָנווייזנדיק אויף די פייגל וואָס זיינען געפֿלויגן אי-
בער די הויכע הייזער האָט בעטי אָנגעהויבן:

— „זעסט, די פייגעלעך פֿליען קיין פֿלאַרידע. דאָרט
איז ניטאָ קיין שניי, קיין אייז. דאָרט...

— „אז עס איז ניטאָ קיין שניי און קיין ווינטער,
ווי קענען זיך קינדער שליטלען?“ — האָט ריוועלע
איבערגעשלאָגן.

— „שלאָג מיר ניט איבער!“ — האָט בעטי גע-
זאָגט, — „מיר רעדן וועגן פייגל און ניט וועגן שליטלען
זיך. מיין לערערין האָט נעכטן דערציילט, אז צוליב
דעם וואָס עס איז געוואָרן אזוי קאלט, האָבן פייגעלעך
ניט וואָס צו עסן. זיי האָבן אויך ניט וואו צו וואוינען,
ווייל די ביימער זיינען אָן בלעטער. נעמען זיך אַ פֿאַר

פייגל-פאמיליעס צוזאמען און פליען אוועק קיין דרום. פלאָרִידע איז אין דרום. פרי די פייגעלעך וואָס פליען אוועק, זאלן האָבן וואָס צו עסן, האָט די לערערין גע- בעטן אז מיר זאלן וואַרפן שטיקלעך ברויט אויף די גאָסן. זי האָט אונדז אויך דערציילט פֿון איין פייגעלע וואָס האָט פאַרלאָרן טאַטע-מאַמע אויפֿן וועג קיין פֿלאָרִידע."

בעטי איז געבליבן שטיל אַ מינוט.

— „דערצייל מיר וועגן דעם פאַרלאָרענעם פייגע- לע", — בעט זיך ריוועלע.

— „גוט", — האָט בעטי געזאָגט, און זי האָט אָנגעהויבן :

ב

— „דאָס פייגעלע איז נאָך געווען גאָר אַ יונגס, ווען זיין טאַטע-מאַמע האָבן זיך אָנגעשלאָסן אַן אַ מחנה פייגל וואָס האָבן זיך געגרייט צו פליען קיין דרום." אין דעם טאָג, ווען די פייגל האָבן זיך געלאָזט אין וועג אַרײַן, האָט די מאַמע-פֿײַגל צוגערופֿן איר פֿײַ- געלע און געזאָגט :

„מיר וועלן היינט פאַרלאָזן דאָס לאַנד וואו דו ביסט געבוירן געוואָרן. פֿריער ביסטו געזעסן אין אונדזער נעסט און מיר האָבן דיר געבראַכט עסן. אז דו האָסט זיך אויסגעלערנט פליען, ביסטו יעדן טאָג אַרויסגע- פֿלויגן פֿון נעסט, אָפּגעפֿלויגן אַ פּאַר גאַסן און צוריק געקומען אַהיים. איצט פליען מיר אוועק פֿון דאָנען. איצט פליען מיר אין אַ לאַנד, וואו דו ביסט נאָך קיין מאָל ניט געווען. מיר וועלן מוזן לאַנג פליען. דער וועג איז אַ ווייטער. דאָס איז דיין ערשטע לאַנגע רײַזע. דער וועג וועט דיר זײַן אומבאַקאַנט. בעט אײך דיר,

שטיי ניש אפ פון אונרו. פלי נאענט לעבן אונרו. "
דאס קליינע פייגעלע האט געשאקלט מיטן קעפל:
„צוויי-צוויי, איך וועל טאן ווי דו זאגסט מיר."

ג

נאך מיטאג האבן זיך די פייגל, א פאר הונדערט
אין צאל, געלאזט אין וועג אריין. עס איז שוין געווען
שפעט אין הארבסט און עס איז געווען קאלט. אין
אונט זיינען די פייגל אנגעקומען אין וואלד. די ביימער
זיינען געווען נאקעט, אן בלעטער. די פייגל זיינען גע-
ווען הונגעריק און מיד פון לאנגן פליען. זיי האבן זיך
געדרייט און געדרייט אין דער לופטן ביז זיי האבן דער-
זען א פאר ביימער מיט בלעטער. די בלעטער זיינען
געווען געל, האלב רויט. מיט פרייד האבן זיך די פייגל
אראפגעלאזט אויף די ביימער. אלע פייגל, אחוץ דעם
קליינעם פייגעלע. דאס קליינע פייגעלע האט געפעלט.
„וואו איז דאס יונסטע פייגעלע?" — האט איין
פויגל געפרעגט דעם אנדערן. קיינער האט ניש גע-
וואוסט, וואו דאס פייגעלע איז אהינגעקומען.

די מאמע און טאטע-פייגל האבן זיך אנגעהויבן
קריגן. די מאמע האט געזאגט אז דער טאטע איז שול-
דיק, דער טאטע — אז די מאמע איז שולדיק, וואס דאס
קינד איז פארלוירן געגאנגען.

א פריינד, א פויגל, האט געהערט ווי זיי קריגן זיך,
האט ער געזאגט:

„קומט, לאמיר פליען צוריק און זוכן דאס פאר-
לוירענע פייגעלע."

די דריי פייגל זיינען געפלוין און געפלוין. עס
איז שוין געווארן טאג און דאס פייגעלע האבן זיי נאך
אלץ ניש געפונען. מיד פון זוכן האבן זיי שוין געוואלט

פֿלײַען צוריק צו זייער מחנה. פֿלוצלונג האָט די מאַמע-
פּויגל אויסגערוּפֿן :
„צוויר-צוויר! זעט, זעט!“

ד

אויף אַ טעלעגראַף-סלופּ איז געזעסן דאָס פֿייגעלע.
ווען עס האָט דערהערט : „צוויר-צוויר“, האָט עס דער-
קענט איר מאַמע. עס איז זיי געפֿלויגן אַנטקעגן און
גערופֿן :

„צוויר! צוויר! צוויר!“ און אַנגעהויבן דערציילן
וואָס מיט אים האָט געטראָפֿן. ווען זיי זיינען אַנגעקומען
אין דער גרויסער שטאָט מיט די הויכע הויזער האָט
עס פֿאַרגעסן וואָס די מאַמע האָט געזאָגט. עס האָט
זיך אָפּגעשטעלט קוקן אויף זאכן וואָס עס האָט קיין
מאָל פֿרײַער נישט געזען. ווען עס האָט זיך דערמאַנט,
אז עס דאַרף פֿרײַען לעבן טאַטע-מאַמע, זיינען זיי שוין
נישט געווען. האָט עס אַנגעהויבן פֿרײַען און פֿרײַען. עס
האָט אָבער נישט געוואוסט דעם וועג. פֿרײַענדיק האָט
עס דערזען אַ גאַרטן. זייענדיק הונגעריק און מיר איז
עס צוגעפֿלויגן צו אַן עפֿלבוים. דער ווינט האָט אַנגע-
הויבן בלאָזן ווין... ווין... ווין... די בלעטער האָבן אַנגע-
הויבן רוישן און פֿרײַען אין אלע זייטן. זיי האָבן גע-
רוישט און געשרייען :

„שש... שש... שש... אַראָפּ פֿון בוים, פֿלי צו דיין
מאַמען!“

הונגעריק און האַלב-פֿאַרפֿרוירן איז עס געפֿלויגן
פֿון איין פֿרוכטבוים צום צווייטן און האָט זיך געבעטן :
„לאַזט מיך איבערנעכטיקן אויף אייערע צווייגן,
צווישן אייערע בלעטער.“

אַלע ביימער, צוזאַמען מיט די בלעטער האָבן גע-
טומלט און געשרייען :

„וויז! .. וויז! .. שש! .. שש! .. האסט ניט
געפאלגט טאטע-מאמע, ביסט א שלעכט פייגעלע.“
ניט וויסנדיק וואוהין צו פליען, האט עס זיך אוועק-
געזעצט אויפן טעלעגראף-סלופ.

ה

הערנדיק וואס דאס פייגעלע האט זיך אנגעליטן,
האבן טאטע-מאמע געזאגט:

„דאס מאל פארגיבן מיר דיר. געדענק אבער, אז
צוליב דיר ליידט די גאנצע מחנה פייגל, וואס האט
זיך געלאזט קיין דרום. מיר מוזן זיי נאכיאגן. מיר וועלן
אויך זוכן עפעס צו עסן פאר דיר. גלייך נאכן עסן מוזן
מיר פליען צוריק. אונדזערע פריינד ווארטן אויף
אונדז.“

„ציה! ציה! ציה!“

— „ציה, ציה, ציה, — מיינט א דאנק, א דאנק“, —

האט ריוועלע אויסגערופן, און צוגעגעבן:

— „ווייסטו גאר וואס? לאמיר אוועקגעבן אונדזער
מיטאג די פייגל וואס פליען אין דרום. זע ווי הויך זיי
פליען. באלד וועלן זיי אראפ זוכן עסן.“

— „טאקע, לאמיר דאס טאן“, — האט בעטי א

פריילעכע אויסגערופן.

ביידע מיידעלעך האבן געעפנט זייערע קעסטע-
לעך, ארויסגנומען זייערע „סענדוויטשעס“, צעריבן
דאס ברויט אויף קליינע קרישעלעך און געווארפן אין
גאס.

— „עי! וואס טוט איר דא? פאר וואס זייט איר

ניט אין סקול?“

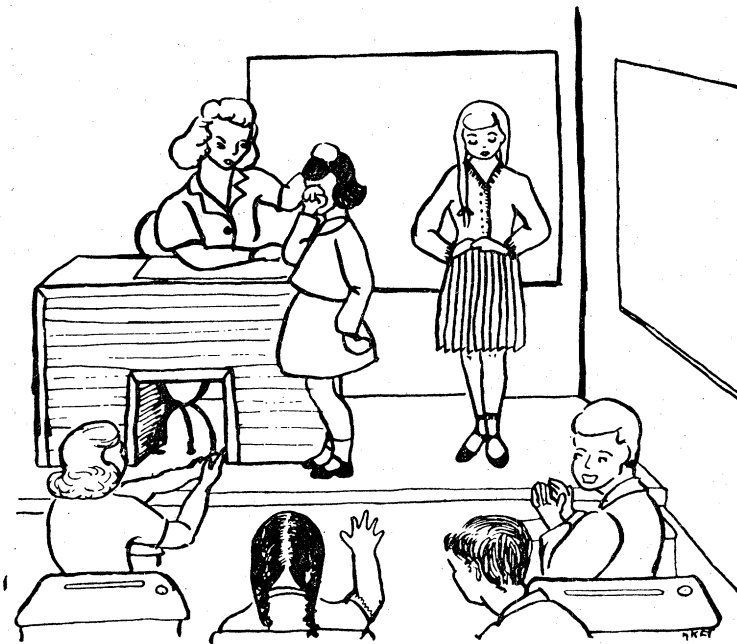
די קינדער האבן מורא געהאט אויפצוהייבן די אויגן.

א מאן האָט זיי אָנגענומען בײַ דער האַנט און זיי
געפירט. ער האָט גערעדט צו זיך: „איר וועט שוין
אײערס קריגן. אזא סקאַנדאַל! גאַר וואַרפֿן „סענדוויי-
טשעס“ אין גאַס!“

1

זיי זײנען געקומען אין סקול. דער פּרינציפּאַל האָט
גערופֿן בעטיס און ריוועלעס לערערין. דער מאַן, וואָס
האָט זיי געבראַכט האָט דערציילט וואָס די קינדער
האַבן געטאַן. אַבער אזוי לאַנג ווי דער הויכער מאַן איז
געשטאַנען, האָבן די מיידעלעך ניט געענטפּערט אויף
דעם פּרינציפּאַלס פּראַגעס. דער פּרינציפּאַל האָט גע-
הייסן דער לערערין אַרײַנגעמען די קינדער אין קלאַס.
ווען זיי זײנען אַרײַן אין קלאַס-צײַמער, איז געוואָרן
א שושקעריי:

— „שפּעט, שפּעט, פּעפּערס!“

די לערערין האט דערציילט דעם קלאס די גאנצע
מעשה און האט געבעטן די קינדער, אז זיי זאלן ארויס-
געבן א שטראף פאר די קינדער. הענט האבן זיך גע-
הויבן. איין קינד האט געזאגט:

— „זיי זאלן ניט קריגן קיין עסן צוויי טעג.“

אז אנדער קינד האט געזאגט:

— „זאלן זיי זיצן און קוקן ווי מיר עסן.“

א דריט קינד האט זיך אפגערופן:

— „זאלן זיי שטיין אין ווינקל א גאנצן טאג.“

און נאך אן עצה איז געווען:

— „זאלן זיי אוועקגעבן זייערע „לאגטש“ פאר ארע-
מע קינדער.“

מע קינדער.“

מער האט שוין בעטיי ניט געקענט שווייגן. זי האט

אויפגעהויבן איר קאפ, אנגעוויזן אויף ריוועלען און גע-
זאגט:

— „מיר האבן ניט געווארפן קיין עסן אין גאס.

מיר האבן געטאן וואס די לערערין האט געהייסן טאן.

מיר האבן אוועקגעגעבן אונדזער עסן די פייגל וואס

פליען אין דרום. מיר האבן פאר זיך גארנישט איבער-
געלאזן. אלץ האבן מיר אוועקגעגעבן די פייגל.“

און זי האט זיך צעווייגט:

— „פאר וואס באשטראפט איר אונדז? פאר וואס

באשטראפט איר אונדז?“ — האט בעטיי געוויינט און

גערעדט.

די קינדער זיינען געבליבן זיצן פארשעמטע.

זיי האבן געקוקט ווי שולדיקע, דא אויף דער וויי-
גענדיקער בעטיי דא אויף דער לערערין. די לערערין

איז צוגעגאנגען צו בעטיי, זי ארומגענומען און צוגע-
דריקט צו זיך.

— „נו, גענוג, דו ביסט א גוט קינד, גענוג געוויינט.“

מאן און ניקי

א

ארום דרײַ א זייגער נאך מיטאָג, ווען די זון האָט געברענט צום שטאַרקסטן, איז דזשעק, דער פֿרוכט־פּעדלער מיט זײַן פֿערד מאַקס און אַ פֿולן וואָגן מיט פֿרוכט אָנגעקומען אויף דער עלפֿטער גאַס צווישן אַכטער און נײַנטער עוועניו.

— „האַו! האַו!“ — האָט דזשעק קוים, קוים אַרויס־גערעדט און זיך אָפּגעשטעלט לעבן אַ גאַראַדזש. דערזעענדיק דעם גרינצײג־פּעדלער טאַני מיט זײַן פֿערד „גאַריבאַלדי“ און וואָגן מיט גרינצײג, האָט דזשעק אויסגערופֿן:

— „האַלאַ, האַלאַ, טאַני! האַסטו שוין פֿאַרקויפֿט דינע קאַרטאַפֿל, ציבעלעס, מערן און קרויט?“ טאַני האָט אָפּגעווישט דעם שווייס פֿון זײַן שטערן מיט אַ רויטער פֿאַטשיילע, געגלעט זײַן דאָר פֿערד, גאַ־ריבאַלדי, און אָפּגעענטפֿערט:

— „האַלאַ, האַלאַ, דזשעק. ווער פֿאַרקויפֿט? וואָס פֿאַרקויפֿט? מען קאַן דאָך היינט צעשמאַלצן ווערן פֿון דער היץ. און דו? כאַ-כאַ-כאַ — זע, ווער עס פֿרעגט בײַ דיר איז דאָך נאָך דער וואָגן פֿול מיט פֿרוכט.“ בײַ די לעצטע ווערטער איז טאַני געוואָרן ערנסט. ער איז צוגעגאַנגען צו דזשעקן און גלעטנדיק דזשעקס פֿערד, געזאָגט:

— „עס איז אַ רחמנות אויף די פֿערד! זיי קענען שוין מער היינט ניט גיין. אזא היץ, אזא היץ. דער אַס־פֿאַלט איז ווי הייסע סמאַלע.“ — „ווייסטו גאַר וואָס, דזשעק? לאַמיר לאָזן די

פֿערד זיך אַפֿרוען, און מיר וועלן אַרײַנגיין טרינקען
א קאַווע. מאָן און ניקי וועלן בלייבן בײַ די פֿערד.
מאָן און ניקי, די צוויי ייִנגלעך, די אַרויסהעלפֿערס
וואָס לויפֿן אויף די טרעפּ מיט די פֿרוכט און גרינצײג,
האַבן זיך אַוועקגעשטעלט, ווי הילצערנע זעלנערלעך,
יעדער בײַם פֿערדל פֿון זײַן באַלעבאַס.

דזשעק האָט אַ קוק געטאָן אויף די צוויי צעשוויבער-
טע, מיט שווייס אַפֿגעגאַסענע ייִנגלעך, דערלאַנגט יע-
דערן פֿון זיי אַ ניקל און געזאַגט:

— „קויפֿט זיך אַיִזקרעם און היט די פֿערד.“
טאַני האָט זיי אויך געגעבן צו אַ ניקל און צוגעגעבן,
— „ס'איז הייס, ס'איז הייס, קויפֿט זיך סאַדע-וואַסער און
היט די וואַגנס.“

די צוויי ייִנגלעך האָבן געקויפֿט אַיִזקרעם. זיי האָבן
זיך אַוועקגעזעצט אויפֿן ראַנד פֿון טראַטואַר און געגעסן
די אַיִזקרעם מיט הילצערנע לעפֿעלעך. פֿלוצלונג האָט
מאָן זיך אַפֿגערופֿן:

— דו, ווייסט, ניקי, מיר האָבן געדאַרפֿט געבן די
פֿערד אַ טרונק. זע, ווי זיי קוקן אויף אונדו.
ניקי האָט זיך אויפֿגעשטעלט און גלעטנדיק „גאַ-
ריבאַלדי“ געענטפֿערט.

— „דו ביסט גערעכט, אַבער וואָס קענען מיר טאָן,
אז דאָ זײַנען ניטאָ קיין וואַסער-סטאַנציעס אויף אַנצו-
טרינקען פֿערד?“ — ער האָט אַנגעוויזן אויפֿן גאַראַדזש
און געזאַגט:

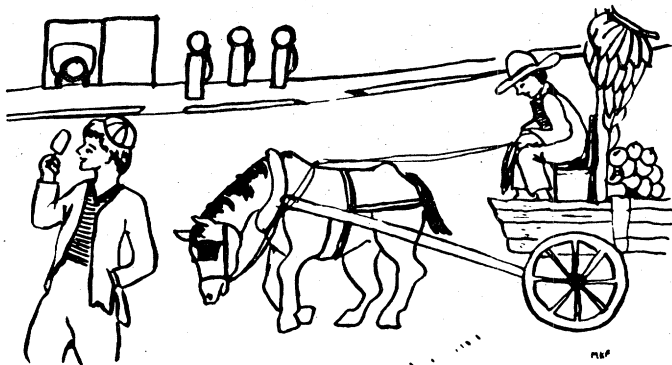
— „די גאַראַדזשן זײַנען פֿאַר דורשטיקע אויטאָ-
מאָבילן. זיי האָבן געזאַלין. פֿערד דאַרפֿן האָבן וואַסער.
עס זײַנען דאָ אַ סך גאַר-סטאַנציעס פֿאַר דורשטיקע
אויטאָמאָבילן, אַבער קיין איין וואַסער-סטאַנציע פֿאַר
מידע דורשטיקע פֿערד. מען קען אַפֿפֿאַרן פֿופֿציק,

וואָס רעד איך, הונדערט מייל און עס זאל ניט זיין קיין
 איין וואַסער-סטאַנציע פֿאַר פֿערד. "
 דזשעק זאָגט, אז אַמאָל, אַמאָל, איידער די אויטאָ-
 מאָבילן זיינען געבוירן געוואָרן, איז געווען אַנדערש. "
 מאָו און ניקי זיינען געשטאַנען, געגלעט די פֿערד
 און געטראַכט, וואו זיי קענען נעמען אַ טרונק וואַסער
 פֿאַר זיי.

ג

אין דער מינוט האָבן ביידע דערפֿילט, ווי אַ שטראָם
 וואַסער האָט זיך אַ לאַז געטאָן אויף זייערע פֿיס.
 פֿון וואַנען קומט דאָס וואַסער?
 זיי האָבן באַלד דערזען, אז עטלעכע יונגלעך האָבן
 אָפּגעשרויפֿט אַ וואַסעררער אויף דער גאַס. די גאַס
 איז באַלד פֿאַרפֿלייצט געוואָרן און האָט אויסגע-
 זען ווי אַ טינד. מאָו האָט מיט באַניסטערונג אויס-
 גערופֿן:

— „לאַמיר נעמען וואַסער פֿון דער רער!“
 אַבער זיי האָבן ניט געהאַט קיין עמער און האָבן
 גאַרניט געקענט טאָן. באַלד איז אָנגעלאָפֿן אַ פֿאַלי-

ציאנט, פארשרויפט די וואסערדער און צעטריבן די קינדער.

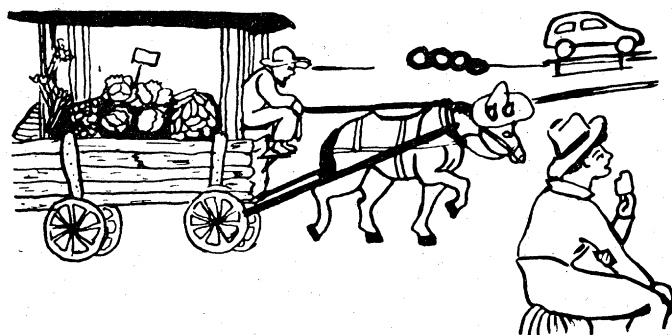
מאן און ניקי האבן געקוקט אויף די פערד. די פערד האבן געהירושעט און געווארפן מיט די עקן.
— מיר קענען גארניט טאן, — האט ניקי געזאגט, גלעטנדיק ביידע פערד.

מאן האט געקוקט אויף די פערד און אויסגערופן:
— „ניקי, לאמיר קויפן אן עמער וואסער אין גאָר ראדזש פאר דעם „דיים“, וואָס איז אונדז נאָך געבליבן. מיר האָבן געגעסן אייזקרעם, קענען מיר זיך באַגייזן און סאַדע-וואסער. מע דאַרף אַנטרינקען די פערד!“
ניקי האָט זיך צעלאַכט.

זעענדיק, אז ניקי לאַכט, האָט מאָן זיך פאַרשעמט. מסתמא האָט ער געזאָגט אַ גרויסע נאַרישקייט.
— „אז דו ווילסט ניט, דאַרף מען ניט“ — האָט ער אויסגערופן.

די פערד האָבן זיך ווידער צעהירושעט.
— „זע, זע, די פערד בעטן זיך מיר זאלן זיי קויפן אַ טרונק פאַר דעם דיים,“ — האָט מאָן ווידער אַ זאָג געטאָן.

ניקי האָט דערלאַנגט זיין ניקל מאָען און ביידע האָבן זיך געלאָזט צום גאראַדזש.

מאן האט געשטופט ניקין, ער זאל אריין אין גא-
ראדוזש דער ערשטער, און ניקי האט געשטופט מאוען,
אז ער זאל אריין און זאגן וואס ער וויל.

א מאן, וואס איז געשטאנען און געפוצט אן אויטא-
מאביל, האט זיך צעשריען:

— „אזעק פון דאנען! וואס ווילט איר? אהיים,
אהיים גייט!

מאן און ניקי האבן זיך ניט גערירט פון ארט. א
גאראדוזש-ארבעטער איז צוגעקומען און אויסגעשריען:

— „אזעק פון דאנען, זאג איר!“

די צוויי יינגלעך האבן זיך ניט גערירט פון ארט.
דער גאראדוזש-אייגנטימער איז צוגעקומען געענטער
צו די יינגלעך. פאר שרעק האט מאן ארויסגעלאזט דאס
ניקל פון זיין האנט. ער האט זיך איינגעבויען און אג-
געהויבן שטאמלען:

— „איר, מיר, מײַד, — אנווייזנדיק אויף ניקין און
זיך — „מײַד, מיר זיינען געקומען קויפן וואסער, פֿערד,
— דורשטיק — מיר האבן א דײַם...“

איינער פון די גאראדוזש-ארבעטער האט זיך הויך
צעלאכט און געפֿרעגט:

— „א, דו ווילסט געזאלין פאר די פֿערד, וויפל געלט
האסטו?“

מאן האט געוויזן זיין ניקל און ניקס ניקל און מיט
געבעט געזאגט:

— „גײַן, גײַן, — ניט געזאלין — וואסער, וואסער.“
דער גאראדוזש-ארבעטער האט זיך נאך העכער צע-
לאכט. אבער וואס העכער דער גאראדוזש-ארבעטער
האט געלאכט, אלץ מער מוט האבן די צוויי יינגלעך
באקומען, און ביידע האבן הויך ארויסגעזאגט:

— „איר פֿאַרקויפֿט געזאַלין און וואַסער פֿאַר דור-
שטיקע אויטאָמאָבילן, פֿאַרקויפֿט אונדז אַ ביסל וואַ-
סער פֿאַר אונדזערע דורשטיקע פֿערד, — אַז ניט
וועלן זיי שטאַרבן.“

דער אַרבעטער זעט אז די ייִנגלעך טרעמן ניט אָפּ,
האַלטן אויסגעשטרעקט צוויי ניקלס און בעטן אַ ביסל
וואַסער פֿאַר די פֿערד, מוט ער אַ פֿרעג:
— „וואו האָט איר איינערע פֿערד?“

די צוויי ייִנגלעך האָבן דעם אַרבעטער צוגעפֿירט
צו די פֿערד, וואָס האָבן זיך צעהירזשעט דערזעענדיק
מאָען און ניקין.

דער גאַראַדזש-אַרבעטער האָט דערלאָנגט די פֿערד
וואַסער. מאָו און ניקי האָבן אים געדאַנקט.

לעבן גאַראַדזש איז געשטאַנען אַ קאַר. אין קאַר
איז געזעסן אַ פֿרוי און זיך איינגעהערט ווי די ייִנגלעך
בעטן וואַסער פֿאַר די מידע פֿערד, און באַקלאָנן
זיך, אז קיינער טראַכט ניט, אז מען דאַרף האָבן וואַ-
סער-סטאַנציעס פֿאַר פֿערד, וואָס גייען אין שפּאַן און
אַרבעטן שווער גאַנצענע טעג.

ה

אויפֿן צווייטן טאַג, ווען דזשעק און מאַני האָבן זיך
געטראָפֿן, האָבן זיי איינער דעם צווייטן געוווּן אַ שטיקל
נייס אין צייַטונג, וואָס האָט זיך געלייענט אזוי:
„די צער-בעלי-חיים געזעלשאַפֿט בעט הילף פֿאַר
פֿערד. זי וועט עפֿענען די וואַך צוויי וואַסער-סטאַנציעס
פֿאַר פֿערד: איינע אויף וועסט, ערפֿטע גאַס, און איינע
אויף שערידאַן סקווער. די געזעלשאַפֿט האָפֿט צו קענען
באַזאָרגן מיט וואַסער די הונדערטער לאַסטפֿערד אויף
די ניו-יאָרקער גאַסן.“

דאָס שטיקל נײַס האָט זיך אזוי פֿאַרענדיקט: „מר״ם
 ל, א מיטגליד פֿון דער צער בעלי־חיים געזעלשאַפֿט —
 דאַנקט די צוויי יונגלעך, מאָן און ניקי, פֿאַר זייער איי־
 בערגעגעבנקייט צו לעבעדיקע באַשעפענישן און
 דריקט אויס די האַפענונג, אז מאָן און ניקי וועלן באַ־
 לוינט ווערן פֿאַר זייער גוט־האַרציקייט.“

ל א ר ע

אויסגעפּוצט אין יום־טובֿדיקע ווינטער־קליידער
 פֿאַרן מר״ם פֿרײַער און איר מיידעלע לאַרע צו אַ קינד־
 דער־קאַנצערט.

אויף די טרעפּ פֿון סאַבוויי שטעלט זיי אָפּ אַ בלאַ־
 סער יונגל:

— „שיין! שיין! שיין!“

מר״ם פֿרײַער דערקלערט איר נייגעריק טעכטערל,
 אז דאָס איז אַן אַרעמער יונגל, וואָס פּוצט שײַך צו פֿאַר־
 דינען אַ פֿאַר סענט, און אז לאַרע זאָל קאַנען בעסער
 פֿאַרשטיין וואָס עס מיינט פֿאַרדינען, ווענדט זיך מר״ם
 פֿרײַער צום בלאַנדן יונגל און הייסט אים אָפּפּוצן איר
 טעכטערלס שײַך.

דער בלאַסער יונגל עפּנט אויף זײַן שוכקעסטל,
 בעט לאַרען, אז זי זאָל אַרויפֿשטעלן איר פֿיסל. ער נעמט
 די באַרשטן, גיט אַ קוק אויף די שיכלעך און זאָגט:
 — „איך קען די שיכלעך ניט פּוצן, זיי זײַנען לאַ־
 קרמע.“

— „דו גייסט צו לײַכט אָנגעטאָן פֿאַר אזאַ קאַלטן
 טאַג.“ — זאָגט מר״ם פֿרײַער צום יונגל, זי רעדט אים

אויס, אז ער קען זיך נאך פארקילן, און זי ראט אים צו
גיין אהיים.

דער בלאסער יינגל הייבט אויף דעם קאפ און קוקט
אויף לארען און איר מוטער.

— „איך ווייס“, — ענטפערט ער, — „איך קאן
אבער נישט גיין אהיים. איך האב נאך נישט פארדינט גע-
נוג, מיין מאמע ווארט אויף די פאר סענט, איך מוז
אהיים ברענגען כאטש פופציק סענט, אפילו ווען איך
זאל דא דארפן זיצן א גאנצן טאג.“

— „וויפל האסטו שוין?“ — פרעגט מר"ם פרייער.
דער יינגל ענטפערט אז ער האט פערציק סענט.
מר"ם פרייער נישט לארען א „דיים“, זי זאל עס געבן
דעם יינגל.

לארע רוקט זיך צו נאענט צום יינגל און שטופט
אים דעם „דיים“ אין דער האנט אריין.

דער יינגל שאקלט מיטן קאפ אויף „ניין“. זיינע
ליפן מורמלען:

— איך קאן נישט פוצן די שיכלעך, זיי זיינען לא-
קירטע. איך נעם בלויז געלט פאר פוצן שיד.“

ער האט אפגעווארט א וויילע און גענומען אויס-
רופן:

— „שיין! שיין! שיין!“

אן א היים

1

אויפן גאס האבן זיך דערהערט קולות.
דער קליינער, בלאסער מאַריץ האָט זיך אַ צעשראַ-
קענער אויפגעכאַפּט פֿון שלאָף. די געשרייען אויפֿן
גאָס ווערן שטאַרקער, העכער און קומען אַלץ געענ-
טער.

אַ מאַדנער שניין האָט פּלוצלונג באַלויכטן די פענצ-
טער פֿון גרויסן קינדערשן שלאָפּצימער.
— „פֿייער, קינדער, עס ברענט!“

ביים אויסגעשריי: פֿייער! שפּרינגט מאַריץ אַראָפּ
פֿון זײַן בעטל. ער דערזעט איינע פֿון די אויפֿפּאַסערינס
שטיין לעבן זײַן בעטל. זי האַלט אַ קליין קינד אויף די
הענט און טוליעט עס צו זיך, עס זאָל ניט וויינען. צוויי
גרעסערע קינדער האַלטן זיך אָן איר קלייד. די פענצ-
טער פֿון גרויסן צימער פֿון דער קינדערהיים זײַנען
באַלויכטן פֿון דרויסן. די אויפֿפּאַסערין נעמט מאַריץ
פֿאַר אַ הענטל, קוקט צו דער טיר און רעדט מיט אַפֿ-
געהאַקטע ווערטער:

— „מאַריץ, מאַריץ, גיכער . . . כאָפּ עפעס אויף
זיך . . . די נאַצים . . . זיי ברענען ייִדישע הייזער . . .
גיכער . . . די קינדערהיים איז ניט זיכער . . . לאַמיר
לויפֿן פֿון דאַנען!“

פֿון אַלע זײַטן הערן זיך קולות: „פֿייער, קינדער,
עס ברענט!“

שטיינער פֿון גאָס קראַכן דורך די שוויבן, צעבראַ-
כענע שטיקלעך גלאַז פֿליען איבערן צימער. אַלע לויפֿן
אין שרעק פֿון איין צימער אין צווייטן. עס הערט זיך
אַ געוויין פֿון קינדער.

עטלעכע פרויען, מאמעס, וועמעס קינדער געפיר-
נען זיך דא אין דער קינדערהיים, זיינען גקומען צולויפן
צעשראקענע און זוכן זייערע קינדער.

— „מיין קינד, לאזט מיך ראטעווען מיין קינד.“
דאס פניער קומט געענטער. דער רויד פילט אן די
שטוב, ביסט די אויגן. די היץ שטיקט. געוויין, גע-
שרייען. . . און דער קליינער מאריץ שטייט מיט נאך
קינדער אויפן גאס, א האלב-נאקעטער און ציטערט פון
קעלט און שרעק.

2

מאריץ ווייסט ניט צי עס איז דריי וואכן, צי דריי יאר
זינט די נאציס . . . ניין, ער וויל אפילו ניט טראכטן פון
יענער נאכט, ווען דאס פניער האט ארומגעכאפט די
קינדערהיים אין וועלכער ער איז געווען.

ניין, ער וויל ניט געדענקען יענע נאכט.
אויפן וואקזאל זעט מאריץ א סך קינדער, מאמעס,
אויפפאסערניס און אזוי פיל דייטשישע באאמטע!
לעבן אים איז קיינער ניטא. ער פילט אזוי עלנט!
ער וויל וויינען.

מאריץ דערפילט צוויי ווארעמע הענט אויף זיינע
אויגן.

ער כאפט זיי אן און רופט אויס מיט פרייד:
— „א, שוועסטער, אנכען, גוטע, דו ביסט געקור-
מען!“

ער טוליעט זיך צו זיין שוועסטער און רעדט שטיל
ווי צו זיך:

— „דו ביסט געקומען, אנא, דו ביסט געקומען.“
מאריץ הייבט אויף זיין קעפל, קוקט אין אנאס
ברוינע, טרויעריקע אויגן. ביידע זיינען שטיל און האלטן
זיך ארומגענומען.

— „שוועסטער, ווען וועל איך דיר זען ? ווען ווע-
סטו קומען קיין ענגלאנד ?“

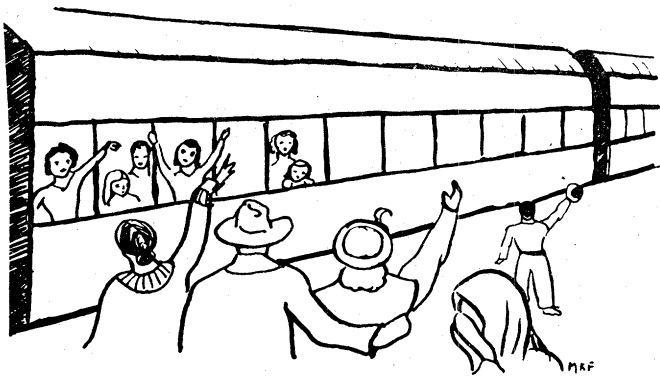
אנא דריקט שטארק צו זיך איר ברודערל, דרייט
אוועק איר פנים, מאַריץ זאָל ניט זען אירע טרערן.
זי ענטפערט ניט. זי ווייזט אָן אויף די אנדערע
קינדער.

מאַריץ פֿאַרקוקט זיך אויף די קינדער און ער דער-
ציילט זיין שוועסטער, אז זיי זינען הונדערט זעקס און
ניינציק קינדער. אלע פֿאַרן זיי קיין ענגלאַנד. ער ווייזט
אויף עטלעכע קינדער :

— „זיי האָבן אויך ניט קיין טאַטע-מאַמע. יתומים,
ווי איך... און אלץ צוליב די גראַצ...“ — און ער רייסט
ווידער איבער, ענדיקט ניט זיין זאָץ און בלייבט שטיל.

3

אנא גייט צו מיט מאַריצין צו איינער פֿון די אַכט לע-
רערינגס. צו פֿריילין גוטפֿריד, וואָס פֿאַרט מיט די קינ-
דער קיין ענגלאַנד. מאַמעס מיט קינדער קומען צו.
יעדע שטעלט עפעס אַ פֿראַגע. פֿריילין גוטפֿריד רעדט
ניט. זי קוקט אויף אלעמען מיט אַ גוטן שמייכל, שווינגט
און שאַקלט מיטן קאָפּ.

ערשט ניט לאנג צוריק זינען די קינדער געווען
 פרעמד איינס דעם אנדערן, און איצט זינען זיי ווי אין
 פאמיליע. אט די אלע קינדער האָבן איצט איין נאָמען:
 ייִדישע קינדער פֿון דײַטשלאַנד. יעדער קינד טראָגט
 אויפֿן האַלדז אַ קײטעלע מיטן נאָמען, די קײטעלעך
 ביגדן זיי צוזאַמען. זיי קוקן אויף די קײטעלעך, באַקע־
 נען זיך, רופֿן זיך בני די נעמען:

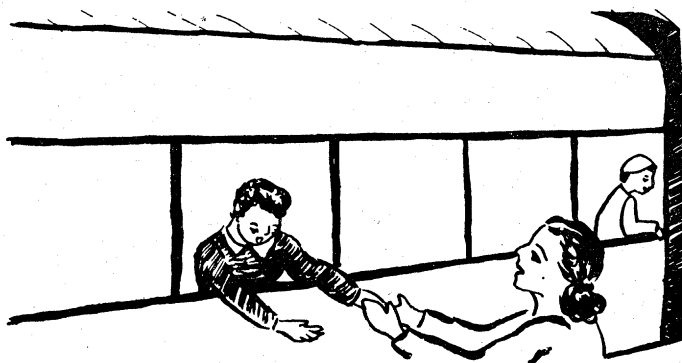
— „מאַריץ, אַרנאָלד, פֿרידאָ“ — און זיי ווערן
 פֿרײַנד.

פֿרידאָ, אַ בלאַס, צעניאָריק מיידעלע, שטייט לעבן
 מאַריצן און וויינט. קיינער איז ניט געקומען מיט איר
 געזעגענען זיך. דער פֿאַטער איז אין אַ קאַנצענטראַציע־
 לאַגער און די מוטער ליגט קראַנק.

4

עטלעכע קינדער גייען צו צו דער וויינענדיקער מייִ־
 דעלע און טרייסטן זי. זי איז ניט די איינציקע וועמעס
 עלטערן זינען ניט געקומען זיך געזעגענען מיט זייערע
 קינדער.

מאַריץ רעדט צו איר און וויל זי איינשטילן:
 — „איך האָב ניט קיין פֿאַטער, ניט קיין מוטער,

און אלץ צוליב די נאציס... — ער ווערט אנטשוויגן
און האלט זיך איין ער זאל זיך אליין ניט צעווייגען.
א סך קינדער שאקלען מיט די קעפלעך.
— „איך אויך... איך אויך... און אלץ צוליב היט-
לערן...“

אנא לייגט צו א פינגער צו די ליפן: „ששש...
ששש...“

א דייטשישער באאמטער קומט צו און לאזט וויסן,
אז באלד קומט אן די באן. א צווייטער רופט אויס הויך,
מיט א טרוקענער, הארטער שטים:

— „א יודיש קינד קען מיטנעמען מיט זיך נאך
אזוי פיל, וויפל עס קען טראגן אין איין האנט, אונטערן
ארעם, און טאר ניט האבן ביי זיך מער ווי איין מארק!
עס ווערט גאר שטיל. עס דערהערט זיך א פאר-
שטיקטער זיפץ פון א מאמען, וואס מאטערט זיך צו
מאכן איר קינדס פעקל אזוי קליין, אז דאס קינד זאל
עס קענען טראגן אין איין האנט.
פון דער ווייטן הערט זיך דאס פיפן פון דער אג-
קומענדיקער באן.“

אויף דער פלאטפארמע ווערט א טומל, א געלאפ.
עס הערט זיך א פארשטיקט געוויין. מאמעס און קינד-
דער דריקן זיך איינס צום אנדערן און קושן זיך. עט-
לעכע קינדער, יתומים, וועמען קיינער איז ניט געקו-
מען זאגן א פארגעזונט, טוליען זיך איינס צום אנדערן
און האלטן זיך פאר די הענטלעך. מען הערט ניט קיין
ווערטער. מען זעט בלויז טרערן, טרערן.
עס דערהערט זיך א רופ: — „אינישטייגן! איני-
שטייגן!“

די קינדער געזעגענען זיך. נאך א קוש, נאך א
גלעט...
...

— „מאמע!..“ — „קינד!..“
און טרערן פֿינקלען אין די אומעטיקע אויגן פֿון די
קינדער און די מאמעס.

5

מיט אַראָפּגעלאָזטע קעפּ, שלעפּנדיק די קליינע
פּעקלעך אונטער די אַרעמס, רוקן זיך די הונדערט
זעקס און ניינציק קליינע וואַנדערערס צו די ספּעציעל
צוגעטשעפּעטע וואַגאַנעס.

מאַריץ איז דער לעצטער אַרײַנצושטײַגן. שטײענ־
דיק אויפֿן טרעפּל פֿון וואַגאַן רופֿט ער אויס מיט אַ
ציטערדיק קול:

— „אַנכען, שוועסטער, ווען וועל איך דיר זען?
אַ געשריי: — „אַײַנשטײַגן, גיכער, אַײַנשטײַגן!
אַ מאמע האַלט ניט אויס און פּלאַצט אויס אין אַ

געוויין:

— „מײַן קינד, כּװעל שװן דיר מער קײן מאַל ניט
זען!“

אַן אַנדער מאמע כאַפּט אונטער און מיט אַ ביטער
געשריי רופֿט זי אויס:

— „מײַן קינד, מײַן קינד! וואוהין פֿירט מען דיר?
עס דערהערט זיך אַ פֿיף. טיכלעך פּלאַטערן.
הענטלעך פּאַכען אַ לעצטן זײַגעוונט צו די, וואָס זײַנען
געבליבן אויף דער פּלאַטפֿארמע.

די באַן דירט זיך, צו ערשט פּאַמעלעך, דערנאָך גי־
כער, גיכער און ווערט פּאַרשוואַונדן אין דער ווייט־
קײט.

אין וואַגאַן, בײַם פּענצטער, זיצט אַ זײַגעלע, יא־
קאַב, און טראַכט:

— „מאמע! מאמע! וואוהין וועט מיר די באַן
ברענגען?“

א פום אויף פסח

1

ווען לאהלע האט איבערגעציילט איר שלח-מנות-געלט האט זי גיט אריינגערעכנט דעם זיידנס שלח-מנות. זיין שלח-מנות איז גאר געוואָרן א פסח-פום. דער זיידע, א הויכער שיינער ייד מיט א לאנגער ווייסער באָרד און גוטע ברוינע אויגן, האט געהאט א סך אייניקלעך. שבת פלעגט ער זיי דערציילן מעשיות און געבן שבת-אויבס; חנופה — חנופה-געלט און פורים — שלח-מנות.

אז עס איז געקומען פורים האט דער זיידע שוין גע-טראכט פון פסח. פורים האט דער זיידע געגעבן דעם אייניקל, וואס איז אלט געוואָרן צען יאָר, צוויי רובל שלח-מנות אויף א זילבערנעם בעכערל פאַר א פום. און דאָס אייניקל, וואס האט געקראָגן דעם זילבערנעם פום, האט געדאַרפֿט פֿרעגן די פֿיר קשיות. הײַ-יאָר איז זי, לאהלע, געווען דאָס גליקלעכע אייניקל. זי איז אלט געוואָרן צען יאָר און זי האט גע-קראָגן צוויי רובל אויף א זילבערנעם פום. לעצטן פסח האט פישל, דעם פֿעטער מאַריסעס, געקראָגן א ניי זילבערן בעכערל, און ער האט געפֿרעגט די פֿיר קשיות. זי געדענקט ווי אלע האָבן אים געלויבט. דער זיידע האט אים געגעבן א קניפ אין בעקל און געזאָגט:

— „פישל, דו וואקסט אן עילווי.“

— „בנים הײַ-יאָריקן סדר וועט מען מיך לויבן“, —

האט לאהלע געזאָגט צו זיך אליין.

לאהלע האט גענומען די צוויי רובל, זיי אויסגע-
צויגן, דערנאך זיי פארוויקלט ווי א בעכערל און גע-
זאגט:

— „איך וויל איר זאלט מיר ברענגען א בעכערל
מיט א פיסל און עס זאל זיין אויסגעגראווירט: אויף
איין זייט פרעה מיט זיינע רייטוועגן ווי זיי פאלן אריין
אין רויטן ים, אויף דער צווייטער זייט — משה דער בא-
פרייער, אויף דער דריטער זייט — מרים מיט איר הארף,
און אויף דער פערטער זייט — א מגן-דוד.“

פלוצלונג האט זיך לאהלע צעלאכט און געזאגט:
— „דו נארישע מויד (דער זיידע פלעגט זי אזוי
רופן ווען זי האט אים געבעטן איבערדערציילן א מעשה
צוויי מאל), וואס רעדסטו צו די צוויי רובל? גיי זאג
דעם טאטן אדער דער מאמען וואס פאר א בעכערל
דו ווילסט. אבער „גיי זאג“, אז גלייך נאך פורים זיינען
אלע אין הויז געווען פארנומען מיטן אריינברענגען
דעם פסח.

די מאמע מיט דער דינסט זיינען געווען פארנומען
מיט טראכטן וועלכער ווינקל פון הויז וועט זיין בעסער
פאר דער פאס מיטן פסחדיקן בארשמש און וועלכער
פארן קארב מיט מצות אזוי אז קיין שפרינקל חמץ זאל
אויף זיי ניט פאלן.

דער טאטע איז געווען פארנומען מיט באזארגן מעל
אויף מצות, וויין, הגדות און פוסות.

ווען לאהלע האט געוואלט מיט אים רעדן וועגן
איר נייעם פוס, האט ער גיך א זאג געטאן:

— „איך ווייס, איך ווייס דו קריגסט היינאך א זיל-
בערנעם און ניט קיין גלעזערנעם פוס, געדענק אבער,
אז דו מוזסט קענען די פיר קשיות ווי א וואסער.“

לאהלע האָט געלערנט די פֿיר קשיות, אָבער אין
יעדער קשיא האָט זי בלויז געזען איר זילבערן בעכערל,
ווי עס פֿינקלט און שיינט. אפילו אין שלאָף האָט זי
געזען איר זילבערן בעכערל, ווי עס דרייט זיך אויפֿן
דינעם פֿיסל און שפּרינגט אויפֿן טיש פֿון איין טעלער
צום צווייטן ביז עס קומט צו איר אָרט, שטעלט זיך
אוועק און זאָגט:

— „אָט בין איד. נעם מיך. איד בין דיין.“
אזוי האָט לאהלע געלעבט פֿון פורים ביז פסח
טראַכטנדיק וועגן איר זילבערנעם פֿוס.

3

לאהלע האָט געוואוסט, אז ערב פסח איז דער לעצט-
טער טאָג און זי וועט מוזן קריגן דעם זילבערנעם פֿוס.
וועט ער אָבער זיין אזא ווי זי האָט זיך אים פֿאַרנע-
שטעלט?

זי איז אויפֿגעשטאַנען גאַנץ פֿרי, זיך גיך אָנגעמאַן,
געהאַלפֿן דער דינסט אַרויסרוימען דאָס לעצטע ביסל
חמץ פֿון קיך, געהאַלפֿן אויסשטעלן דאָס יום־טובֿדיקע
געפעס, געהאַלפֿן מיט וואָס נאָר זי האָט געקאָנט, אָבער
געטראַכט האָט זי נאָר וועגן דעם זילבערנעם פֿוס וואָס
זי דאַרף באלד קריגן. אלע פֿאַר מינוט האָט זי געקוקט
אויפֿן זייגער. ענדלעך איז געקומען די לאַנג דערוואַר-
טע מינוט.

ביידע, דער טאַטע און די מאַמע, האָבן זי אַרײַן-
גערופֿן אין גרויסן עסצימער. דער טאַטע האָט אָנגע-
הויבן אויספֿאַקן אַ פעקעלע. ער האָט אַראָפֿגענומען
איין פֿאַפֿירל, נאָך אַ פֿאַפֿירל און נאָך אַ פֿאַפֿירל, און
באלד האָט זיך באַוויזן דאָס זילבערנע בעכערל, אַ
בעכערל שענער און גרעסער ווי לאהלע האָט זיך פֿאַר-

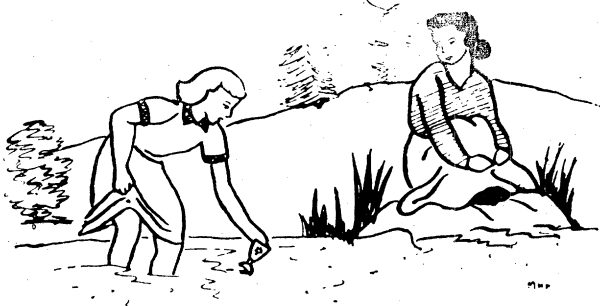
געשטעלט. זי האט באלד געכאפט דאס בעכערל,
עס געהאלדזט און געקושט, געטאנצט פאר גרויס
פרייד און געזונגען:

„ דער יום־טוב פסח איז טאקע גרויס
איד, לאהלע, האב א פוס.
צום סדר וועט מען אַנגיסן אלעמענס פוסות
און איד, לאהלע, וועל פרעגן די פיר קשיות.“
— „לאהלע“, — האט דער טאמע זי אפגעשטעלט,
— „דו ווייסט אז איבער דעם בעכערל דארף מען מאכן
א ברכה, איידער דו וועסט עס קאָנען באַנוצן פֿאַר אַ
פוס?“

— „איד ווייס, איד ווייס“, — האט לאהלע טאנצנדיג
דיק געזונגען — „מען דארף עס טובלען אין טינד, איד
קאן די ברכה, און איד וועל עס טובלען.“
די מאמע האט געזאגט, אז פריידל, די דינסט, וועט
גיין צום טינד טובלען א פאר נייע טעפלעך, וועט זי
אויך טובלען דאס בעכערל, ווייל לאהלע קאן נאר,
חלילה, אראפלאזן דאס בעכערל אין טינד אריין.
אבער לאהלע האט זיך אינגעשפארט, אז זי אריין,
און נאר זי מוז טובלען דאס בעכערל, איר נייעם זיל־
בערנעם פוס. און זי האט אויסגעפירט.

4

דער טאג איז געווען א שיינער. די זון האט געשיינט
און אירע שטראלן האבן זיך געבאדן אין טינד.
דעם גאנצן וועג האט לאהלע געהאלטן דאס בער
כערל מיט ביידע הענט, אבער אז זי איז מיט דער דינסט
אָנגעקומען צום טינד, האבן זיי זיך אוועקגעזעצט אויף
א קלאַץ לעבן טינד, געזוכט א פאסיק אַרט וואו גרינגער
צו טובלען דאס זילבערנע בעכערל.

לאהלע איז געווען זייער פֿאַרזיכטיק, זי האָט זיך
געזעצט אויף די קני לעבן טינד, מיט ציטערדיקע הענט
האָט זי איינגעטונקען דאָס בעכערל אין וואַסער און
שטיל געזאָגט די ברכה.

זי האָט עם געהאַלטן אין טינד און געלאָזט די
שטראַלן פֿון דער שניגענדיקער זון פֿאַלן אויף איר זיל-
בערנעם פֿוס. דאָס זילבערנע בעכערל האָט געשניינט,
ווי עם וואַלט געווען געמאַכט פֿון גאָלד.

אז זי האָט אַרויסגענומען דאָס בעכערל פֿון וואַסער,
איז עם געווען אַ ווייס, זילבערן בעכערל. איר איז אָבער
געפֿעלן געווען צו האָבן אַ בעכערל פֿון גאָלד, ווי עם
האָט אויסגעזען אין וואַסער, האָט זי עם נאָך אַ מאָל
איינגעטונקט אין וואַסער און ווידער געקוקט מיט
גרויס ליבשאַפט ווי עם זעט אויס פֿונקט ווי עם וואַלט
געווען פֿון גאָלד. אָבער פֿלוצלונג האָט לאַהלע געגעבן
אַ קוויטש, דאָס זילבערנע בעכערל איז אַרויסגעפֿאַלן
פֿון איר האַנט און אַרונטער אין טינד.

פֿריידל, וואָס איז געזעסן אויף אַ שטיין און האָט
געטובלט די נייע טעפֿלעך איז גיך צוגעלאָפֿן, זי האָט
זיך אויסגעצויגן לעבן טינד און מיט אירע לאַנגע הענט
אַנגעהויבן זוכן דאָס בעכערל אין וואַסער. זי האָט

ארויסגעצויגן שטיינדרלעך, שטיקלעך האַלץ, אַבער
דאָס בעכערל האָט זי נישט געפֿונען.

לאהלע האָט נישט געוויינט, זי האָט נישט געקענט
וויינען. זי האָט נאָר געבעטן: — „ליבער מיין, גיב מיר
צוריק מיין פֿוס, איך דאַרף היינט פֿרעגן די פֿיר קשיות.
איך קען זיי גוט, אַבער אָן דעם פֿוס וועל איך נישט קאָ-
נען פֿרעגן די פֿיר קשיות.“

ווען פֿריידל האָט געהערט ווי לאהלע בעט ביים
מיין איר צוריק צו געבן דאָס בעכערל, האָט זי אויף
גיך אויסגעטאָן אירע שיד, פֿאַרקאָממעט איר קלייד און
אַרײַן אין מיין. זי האָט געזוכט מיט די אויגן, מיט די
הענט און מיט די פֿיס און האָט זיך געלאָזט גיין מיטן
שמראָם טיפֿער אין מיין. לאהלע האָט אָנגעהויבן
שרײַען:

— „פֿריידל, פֿריידל, קום צוריק, דו וועסט נאָר
דערטרונקען ווערן.“

פֿריידל איז אַבער געגאַנגען אין מיין אַלץ טיפֿער
און טיפֿער ביז זי האָט דערגרייכט די גרעבליע — אַ
דאַמבע געמאַכט פֿון שטיינער. זי האָט זיך איינגע-
בויגן, עפעס אויפֿגעהויבן, און אויסגערופֿן:
— „לאהלע, איך האָב עס, איך האָב דעם פֿוס.“

5

ביים סדר האָט דער זיידע געזאָגט אַז דאָס האָט
אליהו הנביא נישט געלאָזט אַז דער פֿוס זאָל דער-
טרונקען ווערן. אַלע קינדער האָבן פֿון דעמאָלט אָן
גערופֿן פֿריידלען, „אליהו הנביאטע.“

ניט שולדיק

דאס איז געווען אין א סוף זומער, מאַנטיק אין דער פֿרין. דער געריכט־זאל איז געווען געפּאָקט מיט מענטשן. פּונקט צען אַזויגער האָט זיך געעפּנט אַ זיין טיקע טיר און אין זאל איז אַרײַן דער ריכטער אַנגעטאָן אין אַ לאַנגן, שוואַרצן ריכטער־מאַנטל. ער האָט פֿון אַ זײַט אַ קוק געטאָן אױפֿן עולם און אין אַרױף אױף אַ נײַ דעריקער פּלאַטפֿארמע, אױף וועלכער עס איז געשטאַנען גען אַ וױכער, הױכער שטול, לעבן אַ ברייטן, שווערן דעמבענעם טיש.

דער ריכטער האָט זיך באַקוועם אַרײַנגעזעצט אין זײַן שטול און גענומען זוכן אין די פּאַפּירן, וואָס זײַנען געלעגן אַנגעגרייט פֿאַר אים. אין אַ ווײַלע אַרום האָט ער אױסגערופֿן הױך און שאַרף.

— „פֿירט אַרײַן דעם אַרעסטירטן!“

אַ געריכט־אַנגעשטעלטער האָט אַרײַנגעפֿירט אַ ייִנגל וואָס האָט אױסגעזען אַ יאָר צען, און אױף וועמעס פנים עס איז ניט געווען קײַן סימן פֿון שרעק.

מען האָט דעם ייִנגל אַוועקגעזעצט אױף אַ שטול וואָס איז געשטאַנען אױף דער פּלאַטפֿארמע ניט ווײַט פֿון ריכטער.

— „איז וואָס ווערט דער ייִנגל באַשולדיקט?“ —

האָט דער ריכטער געפּרעגט.

אַ הױכער ברייט־פּלייציקער מאַן אין די מיטעלע יאָרן האָט זיך אױפֿגעהױבן פֿון דער פּאַדערשטער באַנק, איז צוגעקומען צום ריכטערס טיש און מיט געצײלעטע ווערטער גענומען רעדן:

— „דער יונג איז א גנב, ער האָט געגנבעט...“
דער יונגל איז אויפגעשפרונגען פֿון זײַן אָרט און
מיט היץ אויסגעשרייען:

— „ס'איז ניט אמת! איך בין ניט קיין גנב!“
דער ריכטער האָט אויסגעדרייט זײַן פנים צום יונגל
און אים געפֿרעגט:

— „ווי רופט מען דך, בחורל?“

— „דזשערי איז מיין נאָמען, און אָט דאָרטן זיצן
מיין טאטע-מאמע.“ — און ער האָט מיט אַ פינגער
אָנגעוויזן אויף אַ פֿאַרפֿאַלק וואָס זײַנען דערשלאָגענע
געזעסן אויף דער פֿאָדערשטער באַנק.

— „הער, דזשערי, לאָז אויסהערן אין וואָס דו
ווערסט באַשולדיקט, דערנאָך וועלן מיר הערן וואָס דו
האַסט צו זאָגן. שלאָג ניט איבער, זיץ און שווייג!“ —
האַט דער ריכטער גערעדט צו דזשערין שטרענג.

דער אַנקלעגער האָט ווידער גענומען רעדן:

— „ווי איך האָב שוין פֿריער געזאָגט, יוד האַנאָר,
איז דער יונגל, דער דזשערי, אַ גנב. ער האָט באַגנבעט
דעם „זו“. ער האָט אַרויסגעגנבעט אַ סך פֿייגל און זיי
ערגעץ אוועקגעטראָגן...“

— „ס'איז ניט אמת!“ — האָט דזשערי ווידער
אויסגעשרייען און זיך פֿאַרכאַפט.

דער אַנקלעגער האָט געקוקט אויפֿן ריכטער און
ווייטער גערעדט:

— „מיט עטלעכע וואָכן צוריק האָבן מיר באַ-
מערקט אז אין „זו“ פֿעלן פֿייגל פֿון דער גרויסער פֿויגל-
שטייג, אין וועלכער עס געפֿינען זיך הונדערטער זעל-
טענע פֿייגל פֿון פֿאַרשיידענע לענדער און קלימאַטן.
מיר האָבן גענומען היטן, אָבער מיר האָבן גאַרניט
אויסגעפֿונען און קיינעם ניט געכאַפט. לעצטן זונטיק,

נאך גאר פרי, גלייך ווי דער „זו" האט זיך געעפנט פאר די באזוכערס, האבן מיר באמערקט אט דעם א דזשע-רין לעבן דער גרויסער פויגל-שטייג. ער האט געהאלטן אין איין ארומקוקן זיך. ער איז צוגעגאנגען צו דער פויגל-שטייג, אפגעבויגן ביים סאמע ענד פון שטייג א טייל פון דער דראטענער נעץ און עס האט זיך גע-שאפן ווי א קליין טירל. ער האט אריינגעשמעקט זיין האנט, א כאפ געטאן א פויגל און צוריק מיט פלייס און פארזיכטיקייט צוגעבויגן צום זעלבן ארט די אויפ-געשניטענע דראטן און ער האט זיך געלאזט גיין. מיר האבן אים געכאפט מיטן פויגל אונטערן רעקל און אים צוגעפירט צו דער שטייג. מיר האבן באטראכט דאס ארט פון וואנען דער יונג האט געגנבעט די פייגל."

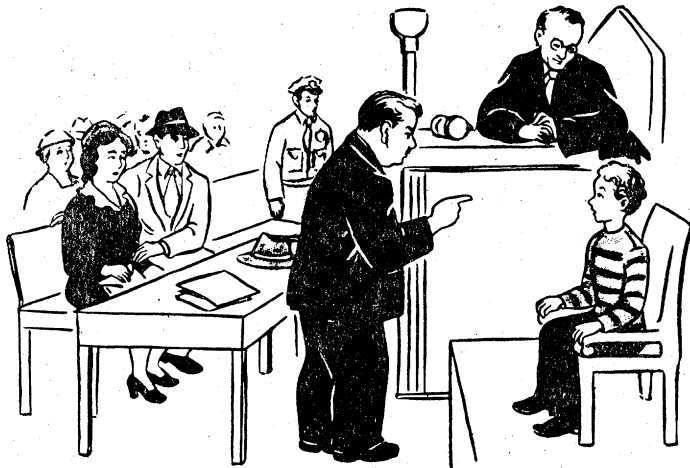
— „איד מוז איך זאגן, יוד האנאר, מיר האבן גע-קוקט אויף די קונציק אויפגעשניטענע דראטן, ווי זיי האבן זיך געעפנט און צוגעמאכט ווי א טירל, לעבן א ווינקל פון דער שטייג. עס וואלט שווער געווען זיך צו כאפן אז דא איז עפעס ניט גלאט. מיר האבן געשמוינט, ווי אזוי אזא קליינער יונג זאל אפטאן אן ארבעט פון א געשיקטן איינברעכער, ווי א דערפארענער גנב. דאס איז אנטעגאנגען א שטיק צייט. דער שארן בא-טרעפט א סך, א סך געלט."

דער אַנקלעגער איז אַנטשוויגן געוואָרן.

דער ריכטער האט זיך געווענדט צו דזשע-רין:

— „עס איז א זייער שווערע באשולדיקונג, דזשע-רין, איז עס אמת?"

— „ס'איז אמת, יוד האנאר", — האט זיך געהערט דזשע-רין אומעטיק קול, — „איד לייקן ניט אז איך האב ארויסגענומען פייגל פון שטייג, אבער איך האב זיי ניט

גענומען פאר זיך און איך האב זיי קיינעם ניט אוועק
געגעבן."

— „וואס האסטו געמאן מיט די פייגל וואס דו האסט
„ארויסגענומען" פון שטייג? דערצייל. דערצייל אלץ."
— האט דער ריכטער געבעטן.

— „איך האב זיי פרייגעלאזן. איך האב זיי ארויס-
גענומען פון שטייג און זיי אפגעלאזט זיי זאלן פליען
וואוהין זיי ווילן. פריי! פריי!" — האט דזשערי גערעדט
און זינע אויגן האבן אויפגעלויכטן.

— „זאג נאר, דזשערי, ווי אזוי ביסטו געקומען
צום געדאנק צו „באפרייען" די פייגל פון „זו"? —
איז דער ריכטער, קוקנדיק אויף דזשערי מיט אינטע-
רעס, אָנגעגאנגען מיט זינע פראגעס.

דזשערי האט געשוויגן. ער האט געקוקט אויף זיין
טאטע-מאמע, וואס זינען געזעסן אומעטיקע און פאר-
טרויערטע און ער האט גענומען רעדן גיד-גיד, אין
געאניל:

— ווען איך בין צום ערשטן מאל געקומען אין „זו"

איז מיר דאָרט אַלץ געווען געפֿעלן. מער פֿון אַלץ איז
מיר געווען געפֿעלן די גרויסע פֿויגל-שטייג מיט די
אלערליי פֿייגל. אזוי פֿיל קאַלירן, אזוי פֿיל שיינע פֿע-
דערן, און אַ סך פֿייגל זינגען אזוי שייך! אַלע מאָל פֿלעג
איך שטיין לעבן דער שטייג, קוקן אויף די פֿייגל און זיי
ציילן. איין מאָל האָב איך זיך צוגעהערט צום געזאַנג
פֿון אַ פֿייגעלע. עס האָט געקלונגען אזוי אומעטיק, אזוי
פֿאַרבענקט, אז מיר האָט פֿאַרקלעמט ביים האַרצן און
איך האָב געוואָלט וויינען.

— „פֿאַר וואָס זינגט דאָס פֿייגעלע אזאַ אומעטיקן
ניגון?“ — האָב איך זיך געפֿרעגט, — „עס מוז אַוודאי
בענקען, עס וויל אַוודאי זיין פֿריי, פֿלען אין דער הייך,
צו דעם בלויען הימל, צום וואַלד, זיצן אויף די צווייגן
פֿון די ביימער.“ און איך האָב זיך געפֿרעגט:

— „דזשערי“, וואָלטסטו געוואָלט זיצן געפֿאַנג-
נען אין אַ שטייג, ניט זען דיין טאַטע-מאַמע, ניט קענען
גיין וואוהין דו ווילסט און זיין וואו דו ווילסט?“ — און
איך האָב זיך געענטפֿערט: — „ניין! איך וויל ניט
זיין פֿאַרשפֿאַרט, געפֿאַנגען. איך וויל זיין פֿריי! מע
דאַרף זיין פֿריי! און איך האָב באַשלאָסן צו באַפֿרייען
אַלע פֿייגל פֿון דער גרויסער שטייג.“

דזשערי איז געבליבן שטיל. ער האָט געקוקט
אויפֿן ריכטער. ער האָט אַרטיינגעראַבן זיינע אויגן אין
ריכטערס פנים און מיט אַ געבעט אין די אויגן געוואַרט.
אין זאַל איז געווען שטיל, אזוי שטיל אז מען האָט
געקענט הערן ווי די מענטשן אַטעמען.

אין אַ וויילע אַרום האָט דזשערי ווידער אַנגעהויבן
רעדן, ווי עמעצער וואָלט אים געשטופֿט. ער האָט גע-
רעדט שטיל, ווי ער זאַל זיין מיד:
— „כ׳האַב פֿאַרטראַכט אַ פֿלאַן. דעם קומענדיקן

זונטיק, גאנץ פרי, בין איד אױעק אין „זו“. איד בין געױען דער ערשטער אין „זו“. איד בין באַלד געױען לעבן דער גרויסער פּױגל-שטייג. איד האָב מיט זיך געהאַט אַ קליין שטאַלן זעגעלע, אַ שאַרפֿס, זייער אַ שאַרפֿס. גיך האָב איד גענומען זעגן די דראָטן לעבן איינער פֿון די שווערע שטאַנגען, אויף װעלכע עס הענגט די דראָטענע שטייג. האַרט לעבן דער ערד האָב איד די דראָטן געזעגט, געזעגט, געזעגט. עס האָט לאַנג ניט גענומען און איד האָב די דראָטן אויסגעזעגט ווי אַ C. מען האָט די אויפגעשניטענע דראָטן געקענט בייגן אויף הין און צוריק, ווי אַ טירל. עפענען און צומאַכן. אויף מיין גליק איז קיינער ניט געױען לעבן דער שטייג. — „כ׳האַב אויף גיך אַרויסגענומען דורך דער עפֿע-גונג אַ פּױגל, צוריק צוגעבויגן די דראָטן צו זייער פֿרי-ערדיקן אַרט אויף דער שטאַנג, אַז מען האָט ניט געקענט דערקענען אַז די דראָטן זיינען איבערגעשניטן. איד האָב דעם פּױגל אַרויסגעטראָגן פֿון „זו“ אונטער מיין רעקל און עס פֿריי געלאָזט. דער פּױגל האָט זיך אַזוי דערפֿרייט, עס איז באַלד אױעקגעפֿלויגן, הויך, הויך און פֿאַרשוואַנדן. פֿון דעמאָלט אַן פֿלעג איד יעדן זונד-טיק זיין דער ערשטער אין „זו“ לעבן דער פּױגל-שטייג, עפענען מיין טירל, אַרויסנעמען אַ פּױגל אַ מאָל צוויי און זיי פֿריי לאָזן.“

— „האַסט עפעס אַ סך פּױגל באַפֿרייט?“ — האָט דער ריכטער אַ פֿרעג געטאָן דזשערין און מיט דער האַנט פֿאַרשטעלט דעם שמייכל אויף זיינע ליפֿן.

— „כ׳האַב ניט געציילט, נאָר אַ סך!“ — האָט דזשערי שטיל געענטפֿערט.

עס האָט זיך געהערט אַ געלעכטער צווישן עולם.

— „אַרדענונג אין געריכט!“ — האָט דער ריכטער

אויסגערופֿן.

— „יור האנאר“, — האט דער אַנקלעגער זיך געדווענדט צום ריכטער, — „דער שאַדן באַטרעפט מער ווי זעקס הונדערט דאלער. עמעצער דארף דערפאר באַצאלן.“

— „דזשערי, דו הערסט? דער שאַדן באַטרעפט מער ווי זעקס הונדערט דאלער. דינע עלטערן וועלן עס דארפן באַצאלן.“ — האט דער ריכטער געציילט זיינע ווערטער.

דזשערי, א פאַרציטערטער, איז אויפגעשפרונגען פון זיין שטול, אַנגעכאפט דעם ריכטער פאַרן האַנט און אויסגעשרייען:

— „ניין! ניין! מינע עלטערן זיינען ניט שולדיק! איך בין שולדיק! איך בין שולדיק! מיין טאטע איז אן אַרעמער אַרבעטער, ווי קען ער באַצאלן אזוי פיל געלט? איך האָב ניט געמאָן קיין שלעכטס, כ'האַב בלויז געוואָלט באַפרייען געפאַנגענע פייגל. איך האָב ניט געמאָן קיין שלעכטס!“ — און ער האָט זיך הויך, אויף אַ קור צעוויינט.

דער ריכטער איז געשמאנען לעבן דזשערי, ער האָט אים אַ גלעט געמאָן איבערן קאָפּ און געזאָגט: — באַרוואַיק זיך, יינגל, וויין ניט. הער. ביסטו אַ גוטער יינגל? פאַלגסטו דיין מאמען?”

— „איך בין אַ גוטער יינגל. איך פאַלג אלע מאָל מיין מאמען, שטענדיק. איך האָב בלויז ליב פייגל.“ — האָט דזשערי געצויגן די ווערטער און מיט די פיינגער געווישט די טרערן פון די אויגן.

— „נו, אויב אזוי, דזשערי“, — האָט דער ריכטער אַנגעהויבן, האַלטנדיק זיין האַנט אויף דזשעריס קאָפּ, און זיין פנים איז געוואָרן ערנסט און זיין שטים שטרענג, — „אויב אזוי, באַשטראַף איך דיך, אז דו זאלסט זיין

אין רשות פֿון דיין טאטע-מאמע, דו זאלסט זיי שמענ-
דיק פאלגן און דו זאלסט לאזן צו רו די פייגעלעך אין
„זו“. דו הערסט?”

אין זאל האט אויסגעבראכן א פאטשערני.
— „ארדענונג אין געריכט!“ — האט דער ריכטער
שמרענג אויסגערופן און איז מיט גיכע טריט ארויס פֿון
געריכט-זאל דורך דער זייטיקער טיר.

דער פריניץ משה

1

איז געשוואומען א קעסטל געמאכט פון יאמש,
 אויסגעקלעפט מיט פערך און ליים, איז געשוואומען
 דאס קעסטל שטיל אויפן טייך גיל.

אין קעסטל איז געלעגן א יינגעלע וואס איז אלט
 געווען דריי חדשים. ער האט געוויינט ווי ער וואלט
 רופן: — „מאמע, מאמע...“

אין טייך האט זיך דעמאלט געבאָרן דעם קיניג
 פרעהס מאַכטער, און צווישן די קוסטעס איז געשטאַנען
 באַהאַלטן מרים, די שוועסטער פֿון דעם קינד וואָס איז
 אין קעסטל געשוואומען.

ווען די פרינצעסין האט דערהערט דעם קינדס גע-
 וויין, איז זי געבליבן א דערשראקענע שטיין און זי האט
 באַפוילן די דינסטן זיך מיען און דאָס קעסטל פֿון וואַ-
 סער אַרויסציען.

ווען זי האט דערזען אין קעסטל דאָס קינד, האט זי
 געזאָגט:

— „דאָס האָט אים אַ ייִדישע מאַמע באַהאַלטן,
אַז מײַן פֿאַטערס זעלנער זאַלן אים נישט טײַטן. ער איז
קלײַן און שײַן. אײך וועל אים אַהיים צו זיך נעמען.“

זי האָט זיך פֿאַרטראַכט און דערנאָך זיך צעלאַכט:
— „מײַן פֿאַטער, דער מעכטיקער פרעה, און זײַנע
מײַניסטאַרן, הײסן טײַטן אַלע ייִנגלעך וואָס ווערן בײַ
יידן געבוירן. קום אײך, זײַן טאַכטער, די פֿרינצעסין,
גרייט צו געבן דעם קינד אַהיים און עסן. אײך וועל ווערן
זײַן מוטער...“

דאָס האָט דערהערט מרים, דעם קינדס שוועסטער.
איז זי צוגעגאַנגען צו דער פֿרינצעסין, זיך פֿאַר-
נייגט און געזאַגט:

— „געדריקע פֿרינצעסין, אײך זע אַז דו האָסט פֿון
טײַך אַ קינד אַרויסגעצויגן. אײך קען אַ פֿרוי פֿון ייִדישן
שטאַם, זי וועט מיט פֿאַרגעניגן ווערן דעם קינדס אַם
און אים זויגן.“

דערהערנדיק דעם קינדס געוויין, האָט די פֿרינצע-
סין געהייסן גיך מרימען צו דער פֿרוי גיין.

און מרים, זי איז נישט געגאַנגען — זי איז געלאָפֿן און
געבראַכט דעם קינדס מאַמע. יוכבֿר איז איר נאַמען
געווען.

— „יוכבֿר“, — האָט געזאַגט די פֿרינצעסין, —
„נעם דאָס קינד און גיב אים עסן. דערנאָך ברענג אים
אין קײַנלעכן פֿאַלאַץ. אײך וועל זיך באַמיען אים צו
דערציען ווי מײַן זון און ווי אַ פֿרינץ. משה וועט זײַן
נאַמען זײַן, ווייל אײך האָב אים פֿון וואַסער אַרויסגענו-
מען.“

די פֿרינצעסין האָט נישט געוואוסט אַז זי רעדט צו
דעם קינדס מאַמען.

און די מאמע? — זי האט משהן מיט איר מילך גע-
זויגן און מיט איר הארץ ווי א ייד דערצויגן. זי האט אים
געלערנט פֿיניט צו האבן שקלאפעריי, ער זאל זיין שטאם
געטרני זיין, ער זאל זיין מוטיק און בראוו און ווערן דער
באפֿרייער פֿון זיינע ברידער.

און יעדער מאָל ווען זי האט משהן אין קיניגלעכן
פאלאצ געבראכט, האבן אים אלע פֿאר א פֿרינץ באַ-
טראַכט. אפֿילו פרעה האט ליב געהאט מיט אים זיך
צו שפּילן און ווי זיינס אַן אייניקל באַטראַכט.

ווען משה איז אלט געוואָרן דרני יאָר, האט די פֿרינץ-
צעסין געפראוועט זיין געבוירן־טאָג מיט אַ שיינער
סעודה. עס זיינען געקומען דער קיניג פֿרעה און זיינע
מיניסטאָרן.

דער קליינער וואַסער־פֿרינץ, ווי מען האט אים גע-
רופֿן, איז לעבן קיניג אויבנאָן געזעסן און געקוקט פֿאַר-
וואונדערט, ווי אלע טרינקען און עסן פֿון גילדערנע
טעלער מיט זילבערנע לעפֿל.

פֿלוצלונג האט זיך משהן פֿאַרגלוסט גראַד זיך אַ
שפּיל טאָן מיט פרעהס לאַנגער באַרד. און ווען די קליי-
נע הענטלעך זיינע זיינען אין פרעהס באַרד אַרײַנגע-
קראַכן, האבן די מיניסטאָרן אויסגעשריען:

— „דאָס קינד האט קעגן געזעץ פֿאַרבראַכן!“
זיי האבן אויסגעטייטשט, אַז דער וואַסער־פֿרינץ,
וואָס איז ערשט אלט דרני יאָר, וויל אויסרייסן דעם
קיניגס האַר.

אַבער די פֿרינצעסין האט דעם קיניג פֿאַרזיכערט
אַז דאָס קינד ווייסט ניש פֿון קיין שלעכטע געפּילן. עס
האט ליב דעם קיניג און ער האט זיך בלוז געוואַלט
מיט זיין שיינער באַרד שפּילן.

— „פֿאַטער, נעם דאָס קינד אויף דינע קניי, —
האַט זי זיך ביי פרעהן געבעטן, — „לאָז זיך פֿון דעם
קינדס ווייכע הענטלעך גלעטן. ער איז אַ גוטער ינגל,
קלוג און שיין...“

אין דער מינוט האָט דער וואַסער-פֿרינץ אַראָפּגע-
כאַפט פֿון פרעהס קאַפּ די קרוין.

און גלייך די קרוין אויף זיין קליין קעפּל אַרויפֿגע-
טאַן.

די קיניגין און פֿרינצעסין האָבן זיך שטאַרק צע-
לאַכט, און אויסגערופֿן:

— „די קרוין פֿאַסט דעם פֿרינץ, אַ פֿראַכט!...“
אַבער בלעם, דער כישוף-מאַכער, איינער פֿון די
הויפּט-מיניסטאַרן, האָט געגעבן אַ געשריי מיט צאַרן:
— „אַראָפּנעמען דעם קיניג פֿרעהס קרוין איז ניט
קיין געלעכטער. דאָס איז ניט קיין שפּיל, נאָר אַ סימן
אַ שלעכטער. די פֿרינצעסין האָט דעם פֿרינץ פֿון וואַ-
סער אַרויסגעצויגן, דערנאָך האָט ער ביי אַ ייִדישער
מאַמען געזויגן און זיך אין פֿאַלאַץ ווי אַ פֿרינץ דערצויגן.
מיר ווייסן אַבער אַלע, אַז משה איז אַ ייִדיש קינד. איד
דאַט דעם קיניג פֿרעה אים צו טייטן געשווינד.“

3

די קיניגין, די פֿרינצעסין און אַ סך מיניסטאַרן האָבן
געבעטן פֿרעהן ניט צוצוהערן זיך צו דעם הויפּט-מי-
ניסטער.

פרעה אַליין האָט דאָס קינדערשפּיל ניט געקענט
פֿאַרשטיין, און אויך ניט דערקלערן. האָט ער געהייסן
רופֿן די ריכטערס און צו זייערע רייד זיך צוהערן.

די ריכטערס האָבן זיך אויסגעזעצט אויף נידעריקע
שטולן און געטראַכט אַ ביסל.

דערנאָך האָבן זיי געהייסן ברענגען צוויי גרויסע

שיסלען. איין שיסל האָבן זיי מיט טייערע שטיינער,
ווי אין דער קרוין, אָנגעפֿילט. און די צווייטע מיט ברע-
נענדיקע קוילן וואָס האָבן ווי פֿייער געגליט.

זיי האָבן אוועקגעשטעלט די צוויי פֿולע שיסלען,
אויף אַ קליין, שיין אויסגעפּוצט מישל.

די ריכטערס האָבן געבעטן די פֿרינצעסין, דעם וואָ-
סער-פֿרינץ משהן לעבן די שיסלען אוועקצוזעצן.

און זיי האָבן שטיל דערקלערט, אז משה דאַרף פֿון
די שיסלען אויסקלייבן: טויט אָדער לעבן. . .

— „וועט משה נעמען די הייסע, גליענדיקע פֿייער-
רויטע קוילן, וועט דאָס ווייזן, אז ער האָט בלוין מיט
דער קרוין זיך געוואָלט שפּילן. וועט ער אָבער צו די
טייערע שטיינער זיך צורירן, וועט עס ווייזן, אז דער
וואָסער-פֿרינץ וויל איבער עגיפטן רעגירן. און ער
וועט מוזן זיין יונג לעבן גלייך פֿאַרלירן. . .“
די פֿרינצעסין האָט זיך לעבן משהן אוועקגעשטעלט

און שטייל אין הארצן געבעטן ער זאל די הייסע קוילן
און ניט די טייערע שטיינער נעמען . . .
און משה? — דער וואסער-פרינץ, זיצט דערשראקן
א ביסל. מען הייסט אים נעמען וואס ער וויל, אבער
נאר פון איין שיסל?

ער טראכט: — „יוכבד וואלט אים געזאגט, וואס
איז גוט און וואס איז שלעכט.“
די ריכטערס רופן אויס:

— „נעם, קינד, וואס דו ווילסט, די זאכן זיינען שוין
פונקט ווי דעם קיניגס קרוין.“

משה קוקט אהין, קוקט אהער, און אט שטרעקט
ער אויס זיין הענטל צו די טייערע שטיינער . . .

פלוצלונג פילט ער ווי עמעצער שטופט אים . . .
אפשר דער מלאך גבריאֵל. און משה בלייבט זיצן
דערשראקן מיט אן אפן מויל. זיין האנט ציט זיך צו
דער שיסל פון וואנען ער כאפט ארויס א ברענענדיקע
רויטע קויל. די הייסע קויל האט זיין האנט געברענט,
האט ער זי מיט דער ברענענדיקער קויל גיך אריינגע-
שטופט אין זיין אפן מויל. און ער האט זיך די צונג
אפגעברייט, אבער דערפארג האט ער פון טויט זיך
אויסגעהיט.

דאס איז געווען משהס ערשטער קאמף מיט פרעהן
און זיינע מיניסטארן.

און ער איז שפעטער דער יידישער באפרייער גע-
ווארן.

משה האט שפעטער געלערנט די יידן, ווי מען קען
פון שקלאפן-קייטן א פריי פאלק אויסשמידן.

דער יינגל פון קעסטל האט באוויזן א סך, א סך
וואונדער, וואס עס דארפן לערנען גרויסע און קליינע
קינדער.

מירעלע און אירע פריינד און אַנדערע מעשיות

פון שרה ל. ליבערט

אילוסטרירט פון מאַשע פישער

(אחוץ די אילוסטראציעס אויף די זייטן 10, 69, 74 און 78)

אינהאלט:

זייט	
3	דאָס קראַנקע הינדעלע
7	דער שפיטאַל
11	די קעצעלעך
17	מירעלעס געבוירנטאָג
24	ווינטער אין דאָרף
27	מירעלע גייט רייסן גרינס אויף שבועות
31	דער קלוגער אייזל
38	דאָס פאַרלאָרענע פייגעלע
46	מאַו און ניק
52	לאַראַ
54	אַן אַ היים
60	אַ כּוּם אויף פּסח
66	ניט שולדיק
74	דער פּרינץ משה

אַ האַרציקן דאַנק פּריינד י. קאַמינסקי פאַר העלפּן מיר צו-
גרייטן דעם מאַנוסקריפּט צום דרוק און פאַר אויפּפאַסן אויף דעם
מעכנישן טייל פון דרוקן דאָס ביכל.